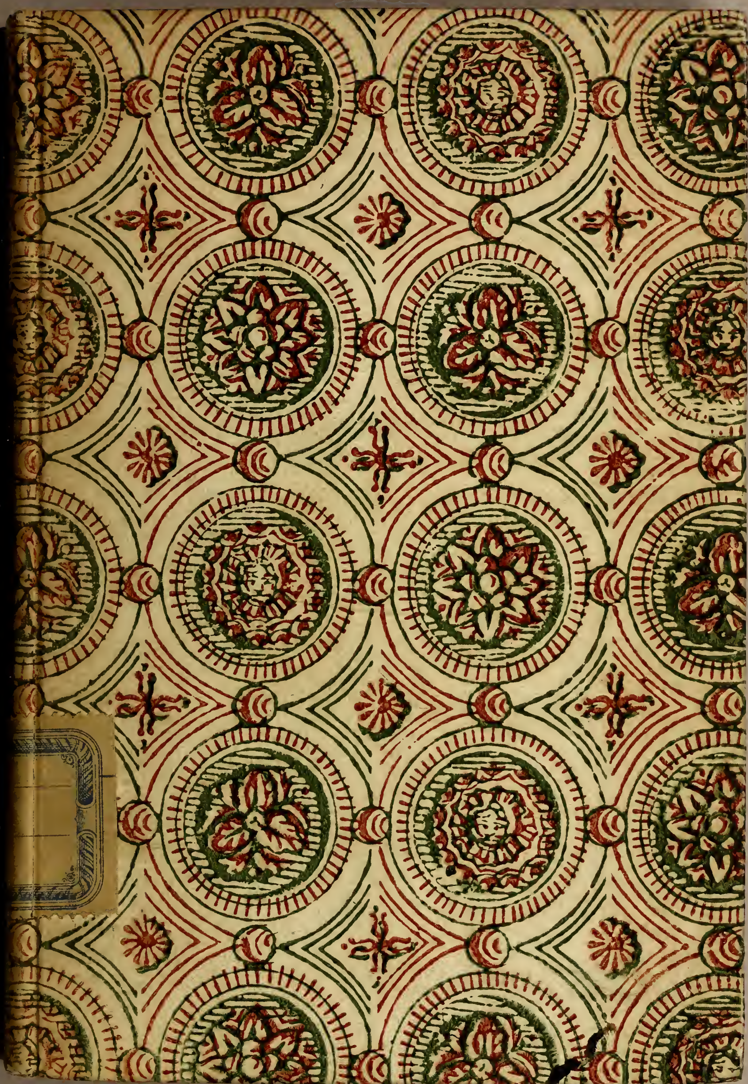
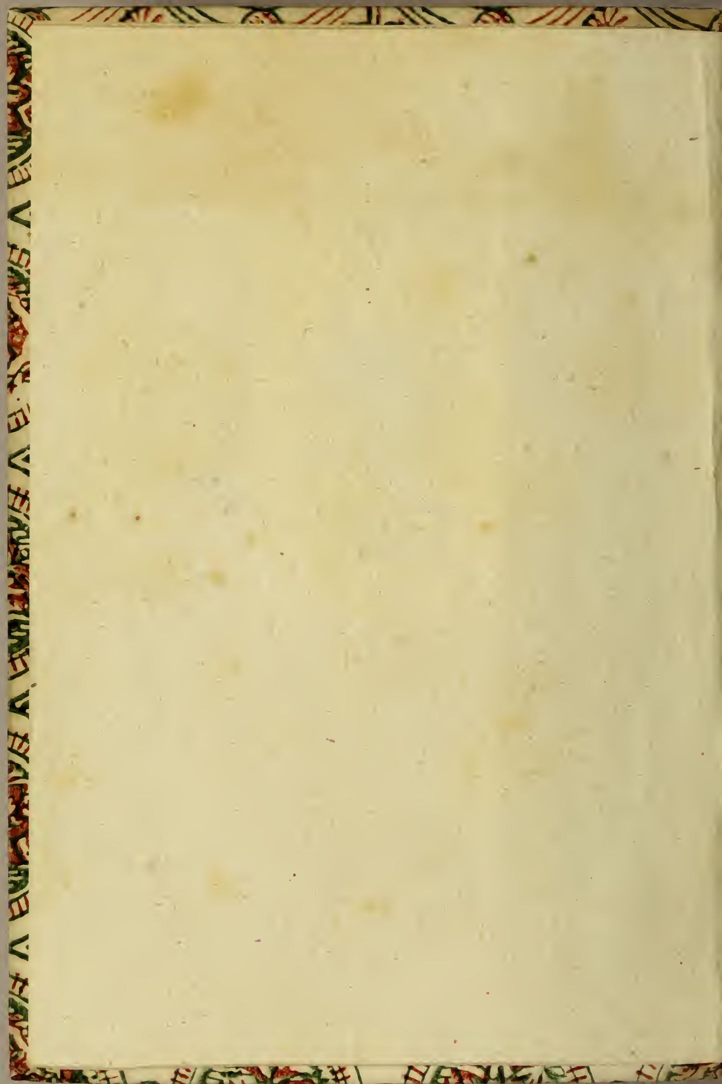

GAUDEO

HENRICI
GLAREANI HELVETII, POETAE LAVREATI DE geographia Liber unus ab ipso authore iam tertio recognitus.

CLARISSIMO PO
LONIAE BARONI, D. IOanni à Lasko, Decano & Administratori Gneznen. &c. Henricus Glareanus. S. D.

NTER Disciplinas liberales que citra controuersiá plurimum adferunt utilitatis uitæ mortalium, ornatissime uir, mea quidem sententia præcipuus locus debetur Geographiæ, nó tantum ob id, quod absq; hac cæca est omnis ueterum authorum lectio, surda rerum gestarum narratio uerum etiam quod in publicis consultationibus, inq; dirimendis controuersijs, quoties de ditionis finibus ambigunt principes, uel fideli consilio, uel æquo iudicio iuuat ciuitatem. Nihilo secius interim & in priuatis actionibus plurimum adferens & commoditatis, & uoluptatis, Eoq; priscis illis cæteræ disciplinæ disci solent, hæc etiam edisci: idq; protinus à teneris, ut aiunt, unguiculis. Hoc igitur operæ suscepi, partim quod uiderem fatali quadam calamitate, pessum ire quicquid est liberalium disciplinarum: partim quod hæc ars sic est à superioribus prodita, ut uel difficultate uulgus deterreant, uel rerum confusione, lectorem, non institutum huius disciplinæ principijs ita circumagant, ut semper discat, perdiscat nunquam, ne quid interim loquar de

ijs,qui tradiderunt,quod ipsi non intellexerunt. Nam ut Ptolemæi Geographia, summum huius negocij artificium,non conuenit rudibus, ita rudibus, ita multum erroris est in elenchis adiectis. Strabo Homericæ Philosophiæ admirator,ac diligens rerum omnium indagator,Chorographiam nobis uerius, quàm Geographiam tradidit. Ipsius Procli Sphęra nimis concisa est,& ad horizonta Græcię non absq; magna duorum circulorum confusione descripta,

Ioannis aūt à sacro busto (ut uocant) tractatus in uniuersum quidem à me non reijcitur: quę tamen de paralellis,ac climatibus scripsit, planè mutila sunt, ut in opere nostro demonstrabimus. Stephanus indicem descripsit,cui fidere multum non ausim. Et nominum mutilatio apud eum multam inducit obscuritatem Deniq; ex Plinio,Pōponioq; Mela,quid fructus feret, qui non imbutus huius disciplinæ rudimentis accesserit? De macrobio,cæterisq; similibus,non habeo pronunciare quid sentiā,cum multi eorū, ut penè ueteres omnes, in terræ situ aberrarint. Quoniam autem iuxta Flaccum,cœpisse dimidium facti est,quo plures ad huius disciplinæ studium accenderemus, uiam aperimus, ac semitam compendiariam commonstrauimus, quasiq; filium porreximus, quo citra errorem ex aliorū labyrinthis sese lector possit explicare. Et si pateris,ut aliquid gloriosius de me ipso prædicem,quanquā arbitror hoc me uere posse dicere, sic in hoc libello me gessi, ut candidus lector confessurus sit, me nec timere, nec sine fructu lectorem,hanc post tot egregios scri-

ptores suscepisse prouinciam. Cæterum ut hoc quicquid est lucubratiuncul æ tuo nomini dicarem IOANNES Laskanæ gentis imò totius regni Poloniæ præcipuum decus, partim in causa fuit hortator, magnus ille ERASMVS Roterodamus: quem ego uirum cum ipsius maxime merito, ut parentem coluerim semper, plurimiq; fecerim, tamen longe charior esse cœpit, posteaquàm animaduerti quanti tu illum faceres: Partim ut tuum desiderium saltem hoc pacto lenirem: Partim ut huic opusculo te uel iudicem præberes. uel protectorem. Postremo ut iuuentus tuo exemplo prouocata, libentius hasce disciplinas amplecteretur quas omnes tu ista ætate, ista nobilitate, tanto studio, & amplexus es, et absoluisti. Nimirum non incassum prçluxit tibi Reuerend. in Christo Pater D. Ioannes à Lasko patruus tuus, Archiepiscopus totius regni Poloniæ, ac ipsius Victoriosissimi, Illustrissimiq; SIGISMVNDI Regis oculus. Cuius Præsulis animi dotes cum recensere audimus, cum uitam eius innocentem, ac uere Christianam, non multũ desyderare uidemur ueterum Episcoporum exemplum, nascentisq; Ecclesiæ lumina. Sed laudum iamdudum sat est. Glareanum nostri, quàm ingenue dicat quç animo sentit, minimeq; aliud in pectore, aliud in lingua habeat. Vale literarum unicum decus ac præsidium. Basileæ ex Collegio nostro. Anno à natali Christi M. D. XXIX.

HENRICI GLAREANI HELVETII, POETÆ LAVAEATI DE GEOGRAPHIA LIBER.

DE GEOMETRIÆ PRINCIPIIS *ad Sphæræ Astronomicæ notitiam neceſſarijs. Caput* I.

IGVRA *Eſt quæ termino, uel terminis clauditur.* Termino, *ut circulus.*

Terminis,*ut reliquę figurę.*

Terminis *eſt cuiuſque rei finis.*

Figura plana eſt, cuius mediũ neque ſubſultat, neque ab extremis egreditur.

Circulus eſt figura plana, una quidem circunducta linea contenta, in cuius medio punctus eſt, a quo omnes recte lineæ, ad circunductam lineam eiectę, ſibi inuicem ſunt æquales.

Circunferentia eſt linea, quæ circulum continet, ad quam lineæ rectæ, ac ſibi inuicem æquales, educuntur. Hæc autem & ambitus, & circuitus, curuaturaq́;, & nonnunquam licet ἀκυρῶς, circulus à Latinis dicitur. Grecis uero περιφέρεια.

Centrum circuli, eſt punctus ille, à quo omnes lineæ rectę, ad ambitum circuli eiectę, inuicem ſunt æquales.

a
b

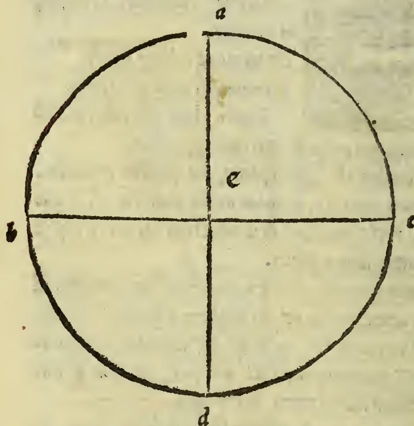
Nō pa rallelę.

Linea recta est, quæ ex æquo sua puncta interiacet: Vel, breuissima à puncto ad punctum extensio, ut hic, a.

Lineæ Parallelæ æque distantes sunt, ita, ut si in infinitum protrahātur, nunquam concurrant. Quales sunt quæ fiunt à rotis curruum, ut hic, b.

Diametrus circuli, est quæuis linea recta per centrum circuli transiens, utrinq; ad circunferentiam circuli pertingens. Hæc linea latine dimetiens dicitur.

Dimidius circulus est figura plana, diametro circuli, & medietate peripherię contenta.

Exemplum harum definitionum, a b d c e, tota superficies circulus est, a b d c circunferentia. b c, uel a

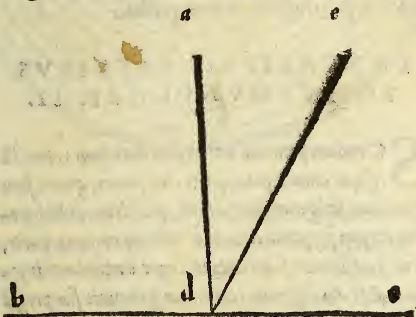
d diametrus. e, punctus, centrum circuli est. a b c dimidius circulus. e b, e a, e c, e d, lineæ à centro ductæ inuicem æquales.
a b e, quarta circuli pars, qui & quadrans dicitur.

Angulus fit ex duarum linearum mutuo contactu. Est enim figuræ particula, à lineæ contactu in amplitudinem surgens.

Angulus rectus est, qui ex linea super lineam cadente, & utrinque altrinsecus duos inuicem æquales angulos faciente, causatur.

Obtusus angulus est, qui recto maior. Acutus, qui recto minor.

Angulus rectilineus est, qui ex rectis lineis causatur: aut quem lineæ rectę continent.

Exemplum, a d b, & a d c, anguli recti. b d e, angulus obtusus & recto maior. e d c, angulus acutus & recto minor.

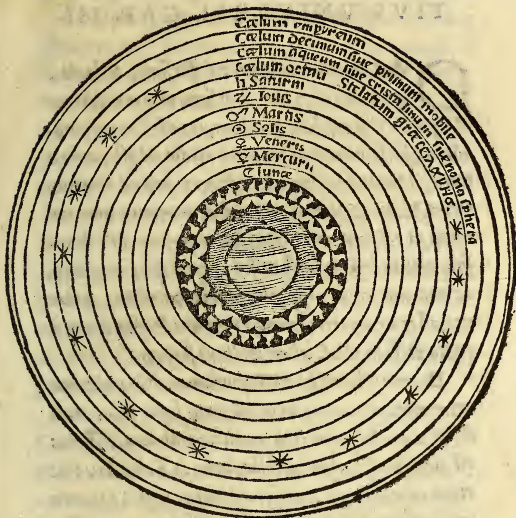
Angulus curuus, siue circularis est, quem lineæ curuę, siue circula res, causant, ut in sectione circulorum fieri uidemus.

Angulus sphęralis est, quem duo circuli sphęrę suis circunferentijs continent, quales in quouis globo fiunt ex intersectione circulorum.

Aristoteles sexto Phisicorum ostendit neq; lineam fieri posse ex punctis, neq; superficiē ex lineis, neque corpus ex superficiebus. Mathematici tamen imaginantur ex fluxu puncti in longum, fieri lineam. Item ex fluxu lineę in latum, superficiem. Deniq; ex transitu superficiei, cum uelut descidere ipsam imaginamur, fieri corpus. Sunt enim tres dimensiones in Mathematicis, Longitudo, ut in linea. Latitudo, ut in superficie: Profunditas siue crassities, ut in corporibus.

DE PRÆCIPVIS PATRIBVS TOTIVS MVNDI. CAP. II.

Sciendum primum uniuersum mundum rotundū esse, ac omnes principales eius partes, quarū sunt secundum uulgatam diuisionem, quindecim, ubi superius corpus perpetuo circundat inferius omni ex parte, penè sicut tunicæ superiores in cæpis circundant inferiores. Est aūt infimum terra, quæ grauitate sua pressa ad centrum immota recumbit. Deinde alia hoc ordine ascendendo, Aqua, Aër, Ignis, sphęra Lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, cœlum stellatum, quæ & octaua sphęra dicitur.

ſphæra dicitur,& ἀπλανὴς à Græcis. In ea ſunt omnes ſtellę, exceptis ſeptem Planetis. Nona ſphæra, quę ſtellis omnibus caret. Decima quę & primum mobile, & ipſa abſq; ſtellis eſt. Vndecima, quod cœlum Empyreum à Theologis nominatur. Totus itaq; mundus ex quatuor elementis eſt parte corruptibili, & undecim cœlis parte incorruptibili. Eſt autem hæc diuiſio ſecundum ſubſtantiam.

HEN. GLAREANI DE MOTIBVS CORPORVM TOTIVS VNIVERSI. CAP. III.

OMne corpus mouetur uel sursum, ut leuia, Ignis atq; aër: Vel deorsum, ut grauia, terra et aqua: Vel secundum circulum, ut cœlestia corpora. Motus sursum uocatur motus à medio, id est, centro terræ. Motus deorsum, ad medium: quia ad centrum terræ. Motus circularis autem dicitur motus circa medium, id est, centrum. Motus igitur sursum & deorsum non in infinitum sunt sed usq; ad sphæram lunę, ac centrum terræ. Ergo antipodes non minus quàm nos, ad centrum terræ natura tendunt. Recte quoq; à poëta dictum est: Cœlum undique sursum.

Decima sphæra, quæ & primum mobile, unico mouetur motu, ab oriente in occidentem, super polos mundi, & æquinoctialem. Hic motus omnium notissimus est, circulumq; totum absoluit intra .24. horas. Hic etiam omnia corpora inferiora secum rapit. Quanto igitur corpora ab ea sphæra plus distant, tanto tardius mouentur eo motu, quod potissimum apparet in luna. Hæc enim intra. 28. fermè dies totã circuitionẽ perdit, quòd motũ eius sphæræ assequi non potest. Porrò hic motus simplex est, & uniformis, & regularis.

Sequitur nona sphæra, quæ duos habet motus. Vnum superioribis sphære, de quo iam dictum est. Alterum ex se, & ex sua natura, ab occasu ad ortum super eclipticam lineam, & polos zodiaci. Multi illum uocant, motum defectionis, propterea, quod omnes in=

feriores sphæræ deficiunt à perfectione primi mobilis.

Octaua sphæra tribus mouetur motibus, decimæ sphæræ, nonæ sphæræ, & suo proprio mutu, qui est à Septentrione in Meridiem, superq; principia Arietis & Libræ. Et uocatur motus trepidationis. Hanc sphæram omnis antiquitas credidit primam esse, nec aliam super eam. Verum Neotrici duas alias inuenerunt, persuasi rationibus quibusdam, quas non piguit adscribere, ut si quid utilitatis ex ijs haberi possit, non desint studiosis. Itaq; notandum, quod omne corpus, uel est simplex, ut quatuor elementa & cœlum: Vel mixtũ, ut alia omnia. Item per se mouetur, quod ab interna natura habet, cur sic moueatur ut lapis deorsum. Per accidens uero, quod ab externo aliquo mouetur, ut lapis sursum per iacientis uim mouetur.

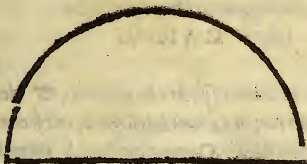
Sunt aũt hypotheses, siue à Physicis postulata. Cuiusuis corporis simplicis unicus est motus per se. Item omne corpus, quod pluribus mouetur motibus, unum per se habet, alios per accidens. Item superior sphæra mouet inferiorem, non autem contra.

Item, Stellæ mouentur ad motum sphæræ, quemadmodũ clauus ad motũ rotæ. Est enim stella densior sui orbis pars, ait Aristoteles libro secundo de cœlo & mundo. Experimento autem constat, octauam sphærã tribus moueri motibus, necesse igitur est duo supra eã esse corpora. Et quamuis ea uisui subiecta non sint, rationibus tamen efficacibus illic esse demonstrantur. Sunt autem hi tres motus, primus decimæ sphærę, secundus nonæ, tertius octauæ, a septentrione in meri

diem, super principia Arietis & Libræ, ut iam dictum est. At hæc pluribus quàm oportuit egimus potissimum tamen hac de causa, quod postea in circulorum descriptionibus, motus primi mobilis frequens introducatur. Cuius uero sphæra sit, certo definire, nostrum negotium ut non multum iuuat, ita haud magnopere impedit etiam si ignoretur. Idem sentio de longa ac operosa tractatione planetarum, ac eorum motu, quippe quæ ad hanc nostram scientiam non exiguntur. Geographus enim ab Astrologo excussa, ac recte demonstrata, tanquam hypotheses accipit. Qua de re oppido quàm pulchre ac copiose Strabo libro. 2. disseruit. Sat erit nobis, qui epitomen scribimus, de spæræ rudimentis iuuentutem admonuisse, ac qua poterimus facilitate duxisse. Debent itaq; eius rei nouitij auditores, perpetuo in memoria habere quatuor mundi plagas, orientem occidentemq; solem, Meridiem & Septentrionem, ut quorsum quæuis regio uergat, intelligant.

QVID SPHAERA, AXIS, POLI, quæ polorum nomina. CAP. IIII.

Sphæra est (ut ait Euclides libro. xi. elementorum) quando semicirculi manente dimetiente, circumductus semicirculus in seipsum rursus reuoluitur, unde incœpit circumassumpta figura. Hæc definitio causalis est, & imaginaria, ut pleraq; sunt Mathematicorum. Imaginantur enim mathematici, ex infinitis superficiebus fieri corpus.

Exemplum. Sit semicirculus a b c. eius dimetiens immobilis, a c. quo arcuagatur semicirculus ille, sphęram fieri intelligimus.

Theodosius autem in libro de sphęris ita ait: Sphæra est solida & corpora figura, una quidem conuexa superficie contenta, in cuius medio punctus est, à quo omnes rectę lineæ, ad circunferentiam eductę, inuicē sunt æquàles. Et hæc definitio propria est, naturam sphęrę ad amussim exprimens.

Axis sphęræ, est linea recta, per centrum sphæræ acta, circunferentię ambas extremitates attingens, circa quam sphæra uoluitur, quemadmodum rota circa axem.

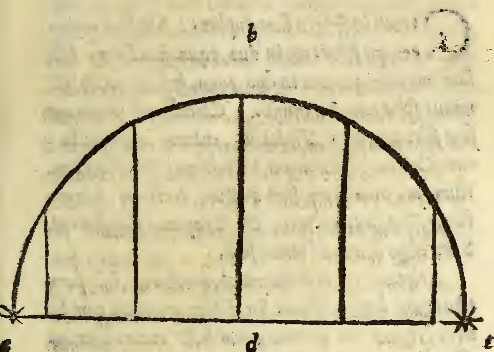
Poli, qui & cardines & uertices dicuntur, sunt puncta axem terminantia. Omnis enim linea duobus finitur punctis. Poli itaq; duo sunt. Alter qui nobis in Europa, & maiore parte Asiæ habitantibus, perpetuo apparet. Hic & Arcticus dicitur, & Borealis, & Aquilonicus, ac septentrionalis. Alter oppositus huic, qui antarcticus dicitur, et Noticus, siue meriodionalis. Is à nobis nunquam uidetur, sed ab antipodibus, quos esse, certo constat.

HEN. GLAREANI
QVO PACTO SPHÆRA
Diuidatur, quid recta, quid obliqua
sphęra. CAP. V.

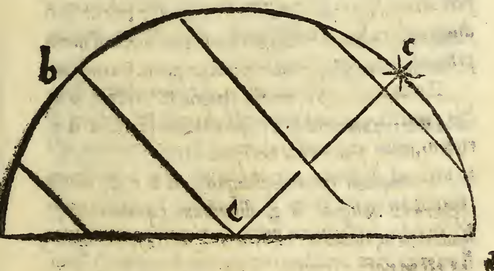
SI, ut supra diximus, sphæra inætherea, & elementorum corpora diuidi intelligitur, erit secundum substantiam diuisio. Quemadmodum si animali in hominem, equum, leonem, reliquasq; eius species diuidas. Altera uero eius diuisio est secundum accidens, in rectam & obliquam. Sphæra recta est, quando uterq; polus in orizonte conspicitur, & ęquator supra caput apparet. Sphęra obliqua est, dum alter polorum uisui patet, alter occulitur, ut nobis in Europa degentibus. Vbi considerandum, quod ubicunq; homo sit, medium cœli illi semper apparere cęteris paribus. Dum ergo homo sub æquatore est, utrunq; polum cōspicit in horizonte Sin ab æquatore cedet, alter polus abscondatur, alter eleuetur necesse est. Et quantum ab æquatore disceditur, tanta erit polorum uariatio. Hinc est dictum apud Geographos, tantam esse poli ab horizonte eleuationem, quantum punctus uerticis (quem Zenith uocant) ab ęquatore semotus fuerit. Exemplum spæræ rectæ. a b c, media sphęra & recta. b d, æquatoris dimidietas. a c, poli in horizonte. a d c. axis sphærę siue rectus horizon.

Exemplum sphæræ obliquæ, a b c d, media sphęra & obliqua. b e, dimidium ęquatoris. c, polus. c e, dimidius axis. a e d, horizon obliquus, ut est in nostra sphęra.

Sphęrę rectę exemplum.

Exemplum ſphęrę obliquę.

HEN. GLARANI.
DE DECEM CIRCVLIS QVOS In Cęlo Astrologi imaginantur. CAP. VI.

CIrculi in sphęra sunt duplices: Alij sunt maiores, qui sphæram in duo ęqua diuidunt: Alij sunt minores, qui non in duo ęqua, sed in maius & minus sphæram secernunt. Circulorum maiorum sunt sex: Aequator, Zodiacus, colurus æquinoctiorum, Colurus solstitiorum, Meridianus & Horizon. Minorum circulorum sunt quatuor, Arcticus, Antarcticus, Tropicus Cancri, & Tropicus Capricorni. Sunt ergo decem in uniuersum.

Aequator est circulus maior, omniquaq; suis partibus ęque à polis distans. Sic dictus, quoniam cum sol in eo est, nox diei omnino ęquatur, & contra, dies nocti. Alio nomine Aequinoctialis & Aequidialis dicitur. Contingit autem ęquinoctium in anno, semel mense Martio in principio Arietis. Iterũ mense septembri initio Libræ. Est autem tum ęquinoctium per uniuersum orbem. Intelligitur autem circulus hic cœlum medium ambire sua circunferentia, Atq; ob eam causam primæ sphęræ cingulus dicitur.

Zodiacus est circulus maior, Aequatorem in duobus punctis, quę sunt principia Arietis & Libræ, dirimens, cuius una medietatum ad Septentrionem, altera uero ad Austrum uergit. Latini eum Signiferum uocant. In media autem Zodiaci superficie (solis enim hic circulus latitudinem habet duodecim partium, qua sium maximus circulus trecentarum sexaginta) linea

est,

est, ipsum in duo æqua partiens, & ultro citroq; sex latitudinis gradus relinquens. Hæc Ecliptica dicitur: eò *quod* Solis Lunæ'ue *eclipsis nunquam contingat, nisi sub ea ambo corpora consistant.* Fieri *autem non potest, ut* Zodiacus *eosdem habeat polos cum* Aequatore, *ergo eius poli à polis mundi distant gradibus.23. & minutis.51.hoc est fere.24. Sed obiter hic notandæ sunt quinque hypotheses ad intelligendas* Eclipses, Solis *ac* Lunæ.

PRIMA.

Solem *semper sub eclipticæ esse linea, non etiam cæteros* Planetas.

SECVNDA.

Lunam *non habere per se lumen, sed à* Sole *accipere.*

TERTIA.

Terram *esse longe maiorem* Luna.

QVARTA.

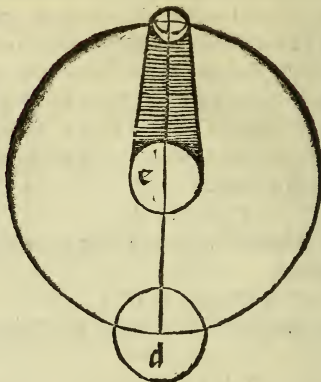
Non *fieri* Eclipsim, *nisi secundum diametrum.*

QVINTA.

Lunæ *corpus densum esse & minime transluciduũ.* Est *igitur* Eclipsis *solis, quando* Luna *inter terram* Solemq; *secundum diametrum locatur.* Lunæ *uero* Eclipsis *est, quando terra inter* Solem Lunamq; *secundum diametrum ponitur.*

a b c d, linea eclipticæ. e, terra. b d, diametrus, per centricum corporũ means d, Sol *b,* Luna. *umbra, e b,*

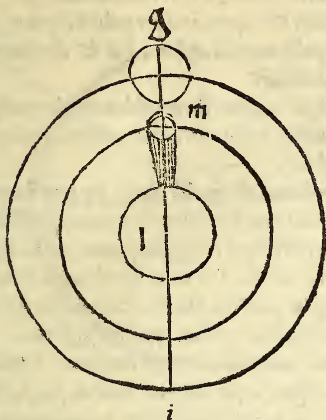
Eclipsis lunæ

Eclipsis Lunæ potest esse uniuersalis, Solis uero minime.

Eclipsis Solis.

f g h i, Solis sphæra sub ecliptica, m Luna, l terra umbra m l.

Hæc hactenus de Eclipſibus.

Cæterum Zodiacus in duodecim ſigna diuiditur: quorum ſex ſunt arctica, ſiue ſeptentrionalia: Sex item antarctica, ſiue auſtralia. Arctica ſunt hęc: Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Auſtralia hęc: Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Piſces,

Coluri in ſphæra, duo ſunt circuli maiores, qui ad angulos rectos & ſphęrales ſe interſecant, diuiduntq́; quadrantes Zodiaci & æquatoris. Sic dicti, quod Græci κολοῦρα mutila uocant & imperfecta, quemadmodum ſunt coluri in cælo. Apparent enim dimidiati ſupra horizontem.

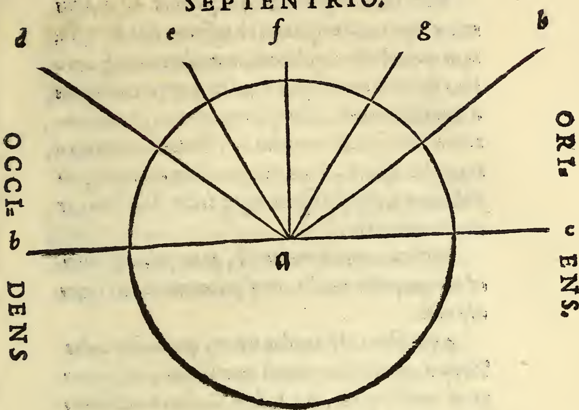
Colurus solstitiorum, est circulus maior per principia Cancri & Capricorni, per polos Eclipticæ, pariter & polos mundi transiens. Hic & declinationum circulus dicitur.

Colurus æquinoctiorum itidem circulus maior est, per principia Arietis & Libræ, pariter ac polos mundi transiens.

Meridianus est circulus maior, per punctum uerticis & polos mundi transiens. Est autem punctus uerticis, qui recte supra rem ipsam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus. Hic etiam Zenith uulgo dicitur, ac appositus ei punctus Nadir. Nos non incommode (opinor) punctum pedum appellare possumus.

Linea meridiana autem sic inuenitur: In planum cum horizonte æque iacentem circulum pinge, stilumq; è medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat. Porrò tum consideranda est ascendentis solis & occidentis umbra à stilo facta. Nã ubi ea breuissima fuerit, scias meridianum deducendum esse à stilo in extremum breuissimæ umbræ.

Exemplum: Sit c oriens, b occidens,

a stilus erectus, umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b. breuior a d, & adhuc breuior a e, breuissima autem a f, in septentrionem iacta. Nam *sequentes umbræ in ortum a g, a h, & a c, ita crescunt ordine, ut priores decreuerunt.* Est *igitur a f linea meridiana.*

In horologijs nostræ ætatis, lingula illa tremula, quæ circumuoluitur, lineam meridianā ostendit, quanquam non prorsus ad amussim. Neq; *enim eodem meridiano nobiscum, inuenitur lapsis ille, sed aliquāto magis orientali.* Ac *eius auriculæ septentrionem, tinctæ magnete, qui in ijs regionibus reperitur.*

Horizon, quem finitorem quoq; dicunt, est circulus maior superius hemisphæriũ ab inferiore diuidẽs. Estq; is, in quẽ sub dio consistentiũ, circunducentiumq; ocu= los, uidetur obtutus deficere, qui & partem cœli uisam à non uisa dirimit. Diuersarum autem regionum ua= rius est horizon, & omnium horizontium capitis uer= tex, polus dicitur. Nam tale punctum omniquaq; ab finitore, atq; ipso horizonte æque distat. Hactenus de circulis maioribus.

Arcticus, circulus minor est, quem polus Zodiaci ad motum primi mobilis, circa polum mundi arcticum describit.

Antarcticus, est circulus minor, quem alter polus Zodiaci, circa polum mundi antarcticum, ad motum primi mobilis efficit. Per Polum Zodiaci intelligimus punctum ab ecliptica (de qua ante diximus) omni par te æque distantem. Est itaq; alter ad Arcticum, alter ad Austrum. Distant autem à polis mundi. 4. gradibus fermè.

Tropicus Cancri, est circulus minor, quem Sol, dũ longissime ab æquatore in Boream deflexit, ad motũ primi mobilis describit. Hoc autem fit, dum Sol princi= pium Cancri intrat. Dicitur etiam tunc solstitiũ, quod sol non ultra ad nos procedat.

Tropicus Capricorni, est circulus minor, quem sol dum longissime ab Aequatore in austrum deflexit, ad motũ primi mobilis, efficit. Fit autem hoc, cum sol prin= cipium Capricorni attingit. Cæterum id tempus Bru mam uocant Latini scriptores.

Declinatio solis est, dum ab Aequatore ad tropicos sol discedit. Arcus uero Coluri interceptus à Tropico & æquatore distantiam eius habet, quæ est .24. graduum fermè. Tantum enim etiam Tropici ab æquatore distant, et poli Zodiaci à polis mundi, ut iam dictum est.

Ascensio declinationi contratrio modo intelligitur dum sol à Tropicis æquatori appropinquat, quanquã sensibile iudicium dicit solem ascendere, dum ad Tropicum Cancri descendit: descendere uero, dum à Cancro ad æquatorem cedit, cum potius tamen ascendat.

DE COMPOSITIONE MATErialis Sphæræ, atq; inibi de circulorum Theoria. Cap. VII.

SPhæram materialem si quis componere uelit, hoc modo agat. Primum Coluros extruat, qui ad angulos rectos sphæralesq; se intersecent. His, si ita uidebitur, axem aptet. Dein æquatorem cum ambobus Tropicis, sed æquatorem in medio, Tropicos ab æquatore distantes .23. gradibus, & 51. minutis, hoc est quod nunc toties diximus. 24. gradibus fermè. Sed notandum, primum circulis per quadrantes diuisis, ipsorum quidem quadrantum singulorum esse nonagenos gradus. Quare secundum eam theoriam, oportet reliqua spacia diuidere in circulis. Exempli gratia. Quadrans ita diuiditur: Primo in tres æquas partes: Et hæ deinde rursus in ternas alias: Deniq; hæ singulæ in

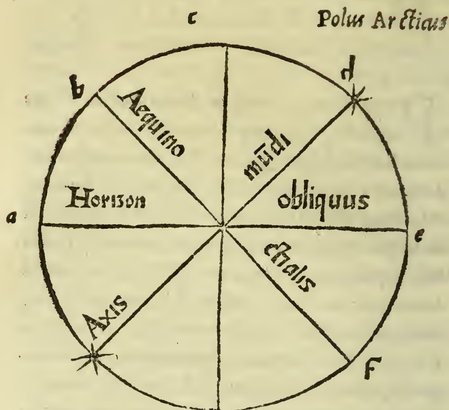
denas. Atq; ita in quouis quadrante. 90. gradus emergunt. His ita habitis, facile est reliqua uel demere uel addere. Nam unica hac distantia seruata. 24. fermè gradum, spacia in sphęra facile noscuntur. Tot enim gradibus distát Tropici ab æquatore, atq; arctici à suis polis: et Zodiacus ab altero Tropico ad alterum ita ponitur, ut ecliptica ambos contingat, scindat autem æquatorem super Coluro æquinoctiorum, appropinquet uero polis super Coluro solstitiorum. Postremo Meridianus & horizon aptentur secundum ipsorū descriptionem, & parata est Sphęra, quantum Geographico negocio usui est.

Integrum est res tota, aut rei pars, quę sexagenaria diuisione non prouenit. Minutum est sexagesima pars integri. Secundum est sexagesima pars Minuti Tertium, sexagesime pars Secundi: atq; ita deinceps secundum multitudinem unitate crescentem. Exemplum in circulis. Zodiacus diuiditur in. 4. æquas portiones, quos quadrantes uocamus, Quadrans in tria signa, Signum in. 30. gradus, Gradus in. 60. minuta, Minutum in. 60. secunda, Secundum in. 60. tertia, &c.

Exemplum in tempore. Dies naturalis in. 24. horas diuiditur, Hora in. 60. Minuta, minutum in. 60. secundū, Secundum in. 60. tertia, & sic deinceps. Colligitur ergo quæ minuta præcedunt, esse integra: quæ uero sequuntur, esse partes integri.

QVID PER ELEVATIONEM POLI INTELLIGATVR. CAP. VIII.

Porrò firmis rationibus demonstratum est ab Astrologis, ubicunque locorum homo fuerit, medium cœli illi semper apparere. Hoc autem animaduertendum, in singulis regionibus, singulos esse horizontes. Denique illud etiam operæ precium est notare, si homo sub æquatore fuerit, illi apparere utrunque polum in horizonte. Sin ab æquatore cesserit polos uersus, alterum polorum eleuari, alterum deprimi inuisibilemq; reddi. Atque ut res clarior sit, exemplo hoc demonstrandum est. Cede ab æquatore septentrionem uersus uno gradu, polus Arcticus uno gradu leuabitur, Antarcticus deprimetur, uerticis punctus, pedumq; itidem uno gradu cedent. Item si ab æquatore ad Tropicum usq; Cancri iueris, leuatus est polus Arcticus. 24. gradibus fermè, totidem Antarcticus depressus gradibus, tot etiam cessit punctus oppositus uerticali puncto, ac sic deinceps, donec sub ipsum polum concesseris. Quatuor itaque hæc puncta, magnam huic negocio lucem adferunt, quare diligenter consideranda sunt. Colligitur ex his, idem esse si dicas: polus noster. 50. gradibus leuatur nobis: Siue: polus noster ab horizonte. 50 gradibus distat: Siue: Zenith nostrum ab æquatore. 50. gradibus abest. Est autem hæc huius rei demonstratio.

Sit Colurus nostro Meridiano iunctus, a b f. horizon a e. Zenith eius c. æquator b f. Polus mundi arcticus, d, erit c e, quarta circuli pars.& b d similiter. Probatio. quia sunt quadrantes à polis ad suos circulos. Sunt autem quadrantes circulorum maiorum omnes æquales. Porrò c d, communis arcus est duorum quadrantum c e, & d b. Ipso igitur dempto, reliqua erunt æqualia, uidelicet b c, distantia Zenith ab æquatore, et d e eleuatio poli supra horizonta. Probatio. Si ab æqualibus ęqualia demas, remanentia erunt ęqualia.

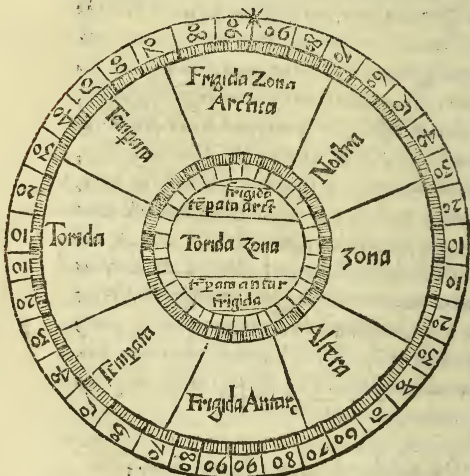
DE QVINQVE ZONIS. CAP. IX.

ZOna est spacium de superficie cœli, ac eadē quidē proportione terrę, inter duos circulos minores comprehensum. Sunt autē circuli diuidentes zonas, quatuor, duo Tropici, Arcticus & Antarcticus. Porrò Aequinoctialis non diuidit Zonas, sed unam Zonam mediam secat, uidelicet Torridam. Neq; uero per Zonas, circuli intelligendi sunt iam dicti quatuor: cum Zonę uox superficiei sphęrę imposita sit. Nec ulli circuli in cœlo latitudinem habere intelligantur, uno excepto Zodiaco. Nec obstat, quod circulus etiam superficies est Latitudo enim eius non cingere sphæram, sed diuidere intelligitur, quanquam circuli peripheria etiam suo modo cingit sphęram. Hic illud notandum, quemadmodum in cœlo æquator est, ita etiā in terra, & eodem modo de alijs circulis minoribus. est enim terra, quæ subiecta est ęquinoctiali, Est item quę subiecta est Tropicis, denique, quę subiecta est extremis circulis. Atq; ita etiam de Zonis intelligendum. Nam ut in cœlo quinq; sunt zonę, ita sua proportione, quinq; in terra. Id nemo exquisitius, nemo paucioribus uerbis, nemo tam docte descripsit atq; Ouidius lib. primo τῶν μεταμορφώσεων.

Vtq; duo dextra cœlum, totidemq; sinistra
Parte secant Zonę, quinta est ardentior illis,
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura dei, totidemq; plagæ tellure premuntur.

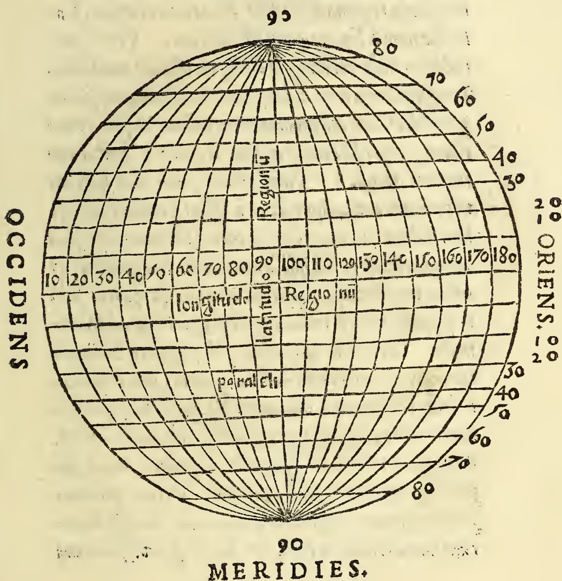
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu.
Nix tegit alta duas, totidem inter utranque locauit,
Temperiemq; dedit, mixta cum frigore flamma.

Latitudo zonarum facile habetur, si quis sciat di= stantiam quinque circulorum. Nam. 24. fermè gradus totum negotium uersant.

DE PARALLELIS, AC GNOMONVM RATIONE.
CAP. X.

Vplices sunt in sphæra paralleli. Alij enim distinguunt gradus latitudinum, & illi pinguntur in mappa, nonnunquam quinis

nis gradibus, nonnunquam denis distantes, numerando ab æquatore polos uersus. Alij distinguunt differentias horarum diei artificialis. Nam quo magis ab æquatore disceditur, tanto maior uariatio accidit horarum. Hi autem parallelli non pinguntur in mappullam, uerum marginibus adponuntur. Intelliguntur tamen per totam terram ab oriente in occidentem. ac de his nunc tractabimus. Vt autem intelligatur qua ratione positi sint, hęc prænotanda duximus, Quod lougitudo regionum sumitur ab ortu in occasum, Latitudo uero à septentrione in austrum. Porrò latitudinem disterminant paralleli, mensurant meridiani. Longitudinem uero distinguunt meridiani, mensurant paralleli. Cum autem omnes meridiani in polo conueniant, omnes sibi inuicem sunt æquales: sunt enim maiores circuli. Paralleli uero, cum non habeant ubi concurrant (quippe sic non essent paralleli) necessum habent, ut alius alio sit maior, omnium uero maximus, æquator. Et ipsi à meridianis inæqualibus arcubus intersecantur: quorum arcuum proportio sciri non potest, nisi ex totius circuli proportione ad maximum. Præterea notandum, sub ęquatore habitantibus, semper esse diem nocti æqualem, duodenarum uidelicet horarum. Cuius causa est, quod horizon eorum omnes parallelos, quos sol describit, medios secat, ad angulos rectos & sphęrales, æqualesq; arcus supra atque infra horizonta relinquit. Verum quo magis ab æquatore disceditur, tanto maiorem esse horarum uariationem, noctisq; & diei. Ergo ubi horarum

uariatio est ab Aequatoris æqualitate uno quadrante, ibi aliquis nouus parallelus ab oriente in occidentem à ptolemæo descriptus est, usque in eum, qui per medium Hybernię, ubi propter sphęræ pręcipitem coartationem, nō quadrantibus preditur, sed medietatibus, & paulo post totis horis. Est autem hęc subiecta descriptio ex Ptolemęi libro περὶ τῆς μεγάλης πραγματείας.

20	$16\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	52.50.minut.	$33\frac{1}{2}$	$79\frac{1}{12}$	$253\frac{1}{6}$	Per Rheni oſtia	
19	$16\frac{1}{2}$	$51\frac{1}{2}$ [illegible]	$31\frac{1}{3}\frac{1}{12}$	$75\frac{1}{3}\frac{1}{12}$	$129\frac{2}{3}$	Per Agrippinam coloniã	IX.
18	$16\frac{1}{4}$	$50\frac{1}{4}$	$29\frac{1}{2}\frac{1}{3}\frac{1}{12}$	$71\frac{2}{3}$	$210\frac{1}{3}$	Per mediam Mœotim.	
17	16	48.32.minut.	$27\frac{1}{2}$	$67\frac{1}{2}\frac{1}{3}$	$188\frac{1}{2}\frac{1}{12}$	Per boryſthenis oſtia.	VIII
16	$15\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	46.51.minut.	$25\frac{1}{2}$	$63\frac{1}{2}\frac{1}{3}\frac{1}{12}$	$174\frac{1}{6}$	Per fontes iſtri.	
15	$15\frac{1}{2}$	45 1.minut.	$23\frac{1}{4}$	60	$155\frac{1}{12}$	Per mediũ põtũ Euxinũ.	VII
14	$15\frac{1}{4}$	$43\frac{1}{4}$	$20\frac{1}{2}\frac{1}{3}$	$55\frac{1}{2}\frac{1}{3}\frac{1}{12}$	$144\frac{1}{4}$	Per maſſiliam.	
13	15	40.56.minut.	$18\frac{1}{2}$	$52\frac{1}{2}$	$127\frac{1}{2}\frac{1}{3}$	Per Helleſpontum	VI
12	$14\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	$38\frac{1}{2}\frac{1}{12}$	$15\frac{2}{3}$	$47\frac{1}{2}\frac{1}{3}$	$114\frac{1}{2}\frac{1}{3}\frac{1}{12}$	Per Smyrnam.	
11	$14\frac{1}{2}$	36	$12\frac{1}{2}\frac{1}{3}\frac{1}{12}$	$43\frac{1}{2}\frac{1}{12}$	$103\frac{1}{3}$	Per Rhodum.	V
10	$14\frac{1}{4}$	33.18.minut.	10	$39\frac{1}{2}$	$93\frac{1}{12}$	Per mediam phœniceam.	
9	14	30.22.minut.	$6\frac{1}{2}\frac{1}{3}$	$35\frac{1}{12}$	$83\frac{1}{4}$	Per inferiora Aegypti.	IIII
8	$13\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	27.40.minut.	$3\frac{1}{2}$	$31\frac{1}{2}\frac{1}{3}$	$54\frac{1}{0}\frac{1}{2}$ al.	Per Ptolemaida Thebaid.	
7	$13\frac{1}{2}$	23.51.mi.20.ſec.	0	$27\frac{1}{2}$	$65\frac{1}{2}\frac{1}{3}$	Per Syenen.	III
6	$13\frac{1}{4}$	20.14.minut.	$3\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	$22\frac{1}{3}$	$58\frac{2}{3}$	Per Napatos	
5	13	16.27.minut.	$7\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	$17\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	51.	Per Meroën.	II
4	$12\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	$12\frac{1}{2}$	12	$13\frac{1}{3}$	$44\frac{2}{3}$	Per Adulicum ſinum.	
3	$12\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{3}\frac{1}{12}$	$16\frac{1}{2}\frac{1}{3}$	$8\frac{1}{2}\frac{1}{3}$	$37\frac{1}{2}\frac{1}{3}\frac{1}{12}$	Per Aualicum ſinum.	I
2	$12\frac{1}{4}$	$4\frac{1}{2}$	$21\frac{1}{3}$	$4\frac{1}{2}\frac{1}{12}$	32	Per Taprobanen.	
1	12	0	$27\frac{1}{2}$	0	$27\frac{1}{2}$	Per mediam Aphricam.	
			Aeſtiua.	Aequinoctialis.	Hyberna.		

Gnomonum umbræ.

Tropicus Cancri. (beside parallel 13)

Aequator. (beside parallels 1–4)

Amphiſcij Sex. (parallels 1–6) — ſex. (above)

		Numerus parallelorum.	Horæ cum partibus.	Eleuatio poli, siue elongatio parallelorũ ab Aequatore.					Loca p' quæ scribuntur paralleli.	Climata.
	Perisci Septem.	39	Medius annus	90	90				Per mare glaciale	XIX
		38	Menses quinque	84	75				Per mare glaciale	
Polus Arcticus.		37	Menses quatuor	78 $\frac{1}{3}$	60	Gradus Tropici ex utraque parte			Per mare glaciale	XVIII
		36	Menses tres	73 $\frac{1}{3}$	45	puncti maximæ eleuationis su=			Per Pilappos	
		35	Menses duo	69 $\frac{1}{2}$	30	pra horizonta latitudi.			Per mediam Islandiã	XVII
		34	Mensis unus	67 $\frac{1}{2}$	15				Per Gotthiam	
		33	24	66 $\frac{1}{6}$		Periscion primus.i.umbras circũducentiũ.			Per Gotthiam	XVI
Circulus Arcticus.		32	23	66					Per Gotthiam.	
		31	22	65 $\frac{1}{2}$					Per extrema Scythiæ	XV
		30	21	64 $\frac{1}{2}$					Per Scythiam	
		29	20	63					Per Thylen.	XIIII
		28	19 $\frac{1}{2}$	62					Per Ebudas insulas.	
		27	19	61					Per Septẽ.Hiberniæ	XIII
		26	18 $\frac{1}{2}$	59 $\frac{1}{2}$		Hic umbrarum rationes deficiunt.			Per mediũ Hyberniæ	
	Heteroscij ugim[...]	25	18	58	40 $\frac{2}{3}$		96	419 $\frac{1}{12}$	Per australes part.Hyb.	X
		24	17 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	57	39 $\frac{1}{2}$		92 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	372 $\frac{2}{3}$	Per Camolodunũ Britá.	
		23	17 $\frac{1}{2}$	56	37 $\frac{2}{3}$		88 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	335 $\frac{1}{4}$	Per mediã Britantiã	XI
		22	17 $\frac{1}{4}$	55	36 $\frac{1}{4}$		85 $\frac{1}{3}$	304 $\frac{1}{2}$	Per Bullẽũ Britãniæ.	

In hac figura primus ordo significat numerum parallelorum. Sunt enim.39.in uniuersum in secundo ordine positæ sunt horæ cum partibus. Diuenitur autẽ ab 12.horis ad medium annum. Porrò tertius ordo declarat, quot gradibus quiuis parallelus ab ęquatore distet donec ad nonagesimũ usq; gradũ peruentũ fuerit. Deinde sequũtur tres ordines pro umbrarũ in Gnomonibus ratione quorum primus æstiuã umbram explicat, Secundus ęquinoctialis, Tertius Hybernã, usq; ad.25. parallelum. Nam ultra deficiunt rationes umbrarum propter propinquitatem nimis angustam, ut ait Ptolemęus.

Vltimus ordo loca habet in terra habitabili, p quæ paralleli ipsi meant. Marginibus porrò apposuimus ut utrinq; illic parallelorum nomina ex umbris, hic climatũ numerum. Sed de ijs in sequentibus copiosius disseremus. Exẽpli gratia. Aequinoctialis est primus parallelus, qui habet perpetuo.12.horas. Elongatio eius nulla est: quippe alij paralleli ab ipso distant. Aestiua umbra est.27.& semis partium, qualium Gnomo.60. Aequinoctialis nulla, Hyberna totidem quot æstiua. Per mediam autem Africam describitur æquinoctialis, ut habet nostra ætate terra habitabilis.

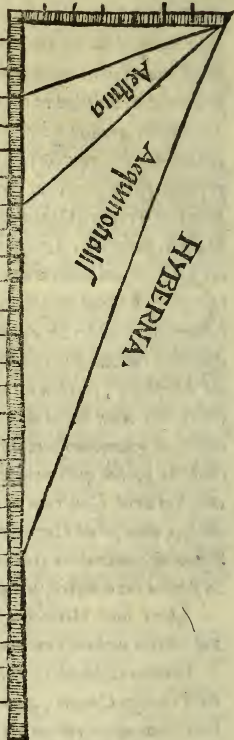
Itẽ secundus parallelus.12.habet horas, et quadrantem: distat ab æquatore gradibus quatuor et quadrante. Vmbra æstiua partes habet.21. & trientẽ Aequinoctialis partes.4.cũ triente et uncia. Hyberna uero triginta duas. Meat autem p Taprobanen insulã Indici maris. De reliquis parallelis eodem modo conijciendũ.

De Gnomonibus aũt hoc sciendũ: Erigatur ad perpendiculum stilus in plano, æque cum horizonte iacẽte diuidaturq; stilus in. 60. æquas partes, in quas easdẽ & planum iacens æque scindatur, sed longius multo protendatur, uidelicet ut hyemales umbræ pingi queát. Tũ sanè in quauis regione, quas diximus umbras, facile uidebis. Nã æquinoctialis umbra bis in anno inquiri potest, æstiua semel hac hyberna semel, uidelicet cum sol est in Tropicis. Deficiunt autem umbrarũ rationes in. 26. parallelo. Superfluũq; est (ait Ptolemæus) uel horarum, uel umbrarũ quadrantes, in gnomonibus recensere, ob nimis angustam propinquitatem parallelorum. Porrò obiter hic notandum, ꝙ ex umbrarũ, quã quã alia, ratione, triplices sunt nominati paralleli. Primi Amphiscij, idest in utranque partem umbram mittentes. Fit enim bis in anno, sole ad uerticem aduentante, ut gnomones nullam umbram faciant in meridie. Ac horum quidem umbræ ad austrum declinant, cum Sol circa Cancrum uersatur: ad septentrionem autem, cum sol ad Capricornum descendit. Tales certe sunt oẽs inter duos tropicos comprehensi paralleli: In figura uero nostra, sex primi.

Alteri sunt Heteroscij, idest in alteram duntaxat partem umbram mitttentes.

Primus eiusmodi est parallelus per Syenen, uidelicet Tropicus Cancri, quanquam is solem supra caput habet non etiam reliqui Heteroscij. Heterosciorũ itaq; primus est Tropicus Cãcri, Vltimus autem tricesimus secundus, numero quidem uigesimussextus, omnes

à Tropico Cancri ad circulũ arcticũ uſq;. Vltimi ſunt Periſcij.i.qui umbram in omnes horizontis partes mittunt in circulum omni die. Horũ primus eſt tricæſimus tertius parallelus. Quippe ĩ hoc dies 24. horarũ eſt. Et totus quidem æſtiuus tropicus ſupra horizõta cõſpicitur, alter uero occulitur. Numero quidem Periſcij ſunt ſeptẽ, à circulo arctico omnes ad polũ uſq;. Inter circulum arcticum et polum propter ſphæræ anguſtiam, differẽtia parallelorum per 15. augetur gradus, ſed utrinq; ab

latere Meridiani intellecti, qui menses singulos efficiũt, donec sub polum deuentum est, ubi dimidiatus annus, est, dies unus: dimidiatus alter, nox una: quoniam sex ibi signa supra horizonta consistunt, sex infra. Itaq; totus annus illic ex die uno, & nocte una conflatur. Est autem hęc figura dimidiatæ sphæræ. Nam hemisphæria eiusdem rationis sunt. Et quæ in hoc diximus hemisphærio, in altero prorsus ita habent. Quare res explicata in hoc nostro, in altero patet.

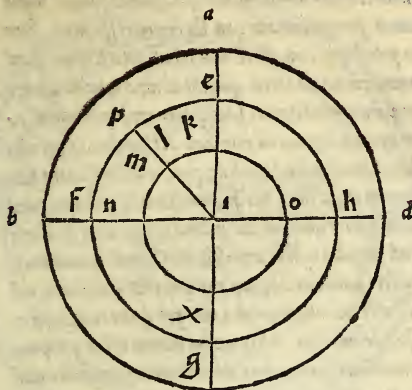
DE CLIMATVM RATIONE, Caput XI.

CLima proprie regio est, &, ut columella ait, quoquo uersus. 60. pedũ, est enim octaua pars iugeri. Apud Geographos uero horarum inclinatio dicitur. Definiunt autem hoc pacto: Clima est spacium terræ, inter duos parallelos cõprehensum, in quo porrectissime ab initio Climatis, usq; ad finẽ eiusdẽ, dimidia hora uariatio est diei. Vbi notandum, quotum aliquot clima ab æquatore fuerit tot semihoris, longissima eius loci dies, superat diẽ nocti æqualẽ. Est igitur ratio Climatum dupla ad rationem parallelorũ. Nã paralleli quadrantibus distant, Climata uero duobus quadrantibus idest, mediatis horis. Et ubi paralleli dimidiatis horis cõstituuntur, ibi Climata integris horis procedunt, et sic sequenter ad finẽ usq; parallelorum, seruata dupla ratione. Ex figura autem præcedenti parallelorum facile est conijcere omnia accidentia Climatum, ut sunt horarum differentiæ, poli eleuatio, et umbrarũ ratio. Porrò qui nostra ætae de Climatum ratione scripserunt,

præceptionem nobis dederunt, cum ab initio, tum à fi ne claudicātem: qualis est Ioannis *à* Sacro *Busto, quē authorē de sphæra, uocāt.* Climata *uero haud dubie de nominari debent ab ultimo parallelo, ubi media hora diei uariatio est.* Erunt *itaq;* Climata. 19. *his nominibus nominata:* Per A*ualicum sinum,per* Meroën, *per Syenen,per inferiora* Aegypti, *quod alij* διὰ ἀλεξανδρείας: *p* Rhodum, *p* Hellespontum, *quod author de sphæra uocat* διὰ ῥώμης: *p medium* pontum, *p* Boristhenis *hostia per* Agrippinā Coloniam, *per* Tanais *fluuij hostia,per mediā maiorem* Britanniā,*per austra les partes* Hyberniæ,*per septentrionalia* Hybrniæ,*per* Thylen,*per extrema* Scythiæ,*per* Gotthiam, *per mediam* Islandiam,*per mare* Glaciale, *& ultimum hinc polum usq;.* Cæterum *ut hic descripta sunt* Climata *hemisphęrij nostri,ita in altera parte alterius hemisphærij, eadem ratione constitui possunt, quemadmodum etiam antea de parallelis diximus,*

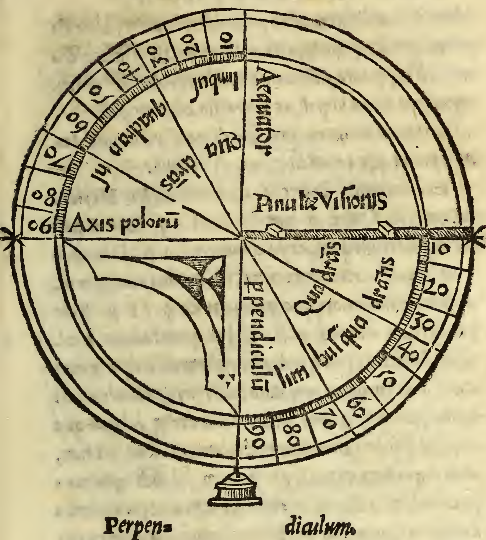
QVOD TERRÆ QVANTITAS *Humano ingenio certo deprehendi queat.* Caput. XII.

AD *eam rem hypotheses sunt aliquot.* Prima. *Circuli ad circulum esse proportionem.* Secunda. Medium *cœli nobis semper apparere.* Tertia. *Demissos radios à sole,in terræ differenteis parteis, parallelos esse.* Quarta. Terram *se ad totum cœlum habere uelut punctū.* Quinta *Aequaliū angulorū productas circumferentias,similes esse,idest eandē rationē,proportionēq; habere ad circulos suos.* Eius *est exemplum subsequēs.*

Nã quemadmodũ b a, eſt quadrans maximi circuli a b c d, ita f e eſt quadrans medij circuli e f g h, & n k minimi. Sunt enim omnes ad angulum a i b. Item ut p e eſt octaua pars medij circuli, ita l k eſt octaua par minimi circuli. Sunt enim ad eundem angulum arcus. Ita quemadmodum cœlum in quatuor æquas partes diuidimus, ſuper centrum mundi, nimirũ ſua pro portione etiam terra in quatuor partes ſcinditur, ut ſu perni quadrantes infernis quadrantibus cõparẽtur. Et quemadmodum quadrantes in cœlo nonaginis gradi= bus diuiduntur, ita etiam terræ quadrantes. Cum autem cœlum circumuoluatur, totum utiq; ſub aſpe= ctum cadit: atq; ita facile eſt illic quartam portionem

inuenire. Secus autem de terra. Quandoquidem homo diutina peregrinatione, nisi superiora respexerit scire non potest quo tam partẽ eius transierit. Alioqui facillimum erat totius terræ quantitatem, atq; adeo omnes eius partes inuestigare. Ideoq; hæc ex superioribus uenari oportet. Quam ad rem sunt Astrolabia, atque alia instrumenta multa. Porrò de quadrante negocium facillimum est, id nunc exequemur. Diuide quemuis circulum in partes quatuor, ita ut dimetientes duæ se in centro ad angulos rectos intersecent. Deinde semidiametro alteri pinnulas appone, per quas & poli stella, uel aliud astrum uideri queat: aut per quas radij solares possint demitti. Ex dictis autem notum est, si per pinnulas uideas polum, eam dimetientem significare axẽ mundi: alteram autem pinnulis carentem, æquatorem. Quod si per foramina pinnularum, radios solis accipias (quod commodissime fit cum sol sub equatore decurrit) illa dimetiens tunc significat æquatorem, altera uero axem mundi. Porrò limbus quadrantis diuidendus est in nonaginta partes, & si uoles, etiam oppositus arcus in totidem. Denique fige in centrum perpendiculum, & paratus est quadrans, quantum adhoc negotium attinet. Huius hęc est figura.

Perpen- diculum.

Punctus pedum.

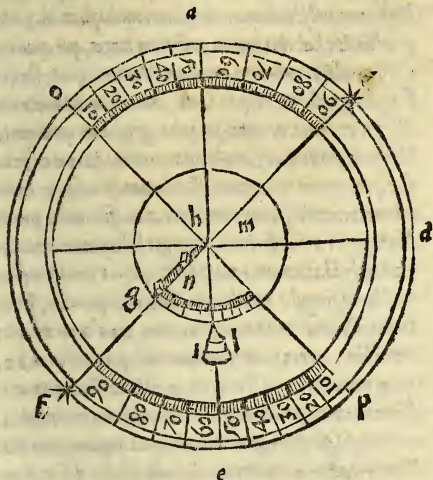
Cæterum memoria tenendum est, quod capite octauo diximus, quatuor puncta cum horizonte cedere, ab meridie in septentrionem cedentibus nobis, aut contra, à septentrione in meridiem. Sunt autem hæc, Duo poli, Zenith capitis nostri, atque punctum ei oppositum. Nam quantum superius nos ab æquatore discesserimus, tantum inferius oppositum punctum

identidem cedit, atque adeo polus alter leuatur, alter deprimitur. Ideoq; hæc quatuor idem sunt, Distantia Zenith ab æquatore, distantia puncti oppositi ab eodem æquatore, eleuatio poli, ac depressio alterius poli.

Est item huius negotij alia demonstratio, quæ tamen etiam ipsa procedit ex capite octauo.

Esto circulus a b c d, Colurus nostro Meridiano iunctus. Sed b d horizon. Item e f, axis ac poli mundi. Porrò æquatore sit diametero o p, Denique h g m, quadrans minoris circul. Et limbus eius, g n m. respondens inferiori quadranti in cœlo f c p. Item pinnulæ quadrantis g h. Sed perpendiculum h i l. Cum autē horizon à nobis sit institutus b d, erit eius axis a c, in quem perpetuo cadet perpendiculum. Si igitur polum inspicere quis uolet, cadet g h latus quadrantis minoris circuli, cum axe mundi f e. At h m, cum æquatore o p. Viso igitur polo, uide quo perpendiculum ceciderit. Id enim in limbo, quem uidemus ita esse. 90. partibus dissectum, quem admodum prior formula monstrabat, numerum graduum ab n in m abscindit, quę certe portio quadrantis respondet cœli portioni, quæ est c p. Tum ita ratiocinandum. Eadem est distantia Zenith ab æquatore in nobis apparenti hemisphærio, quæ et puncti pedum in inferiore ac nobis absconso hemisphærio. Sed n m respondens c p, indicat nobis numerum graduum, quantum punctus pedum ab æquatore distat, ergo etiam quantum Zenith nostrum ab ęquatore distat, indicabit. Porrò cum eadē distantia sit Zenith ab ęquatore, cum eleuatione poli, ut capite octauo demonstratum est, numerus graduū

in limbo quadrantis abſciſſus à perpendiculo, uidelicet ab n in m erit numerus eleuationis poli, ac ſic regionũ latitudo à nobis inquiſita eſt.

DE LATITVDINE TERRÆ. CAPVT. XIII.

Latitudo terrę à meridie in Septentrionem intelligitur, ſed perquiritur ex ſuperioribus dictis. Quippe ſub æquatore polus in horizonte conſpicitur. Sin autem uerſo itinere ad alterutrum polorum, ab eo uno gradu ceſſerimus, id quod, ut iam diximus, ex inſtrumento facile haberi poteſt, hoc tum ſpacium metiri oportet: quo menſo, aperte apparebit quantum terrę ſingulis gradibus reſpondeat. Porrò

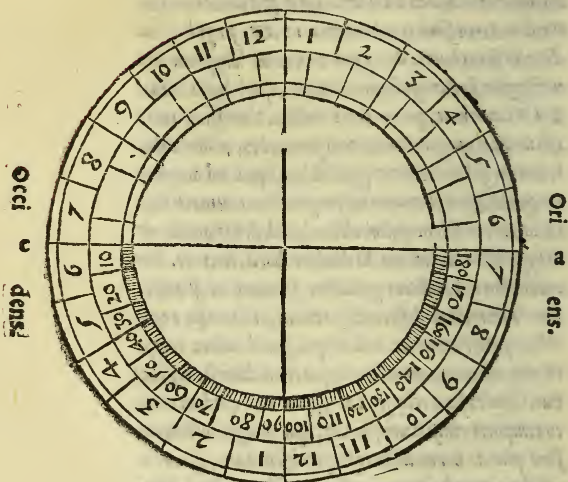
id inter bina loca, ubicunque gentium uoles, inuenire poteris, modo à Meridie in Septentrionem, aut contra, incesseris recta sub meridiano. eum numerum uel milliariorum, uel stadiorum inuentum multiplica in. 360. gradus. Ita habebis totum ambitum terræ, qui quidem est secundum maiorem circulum. Verum quot stadia singulis gradibus respondeant, diuersum authores tradidere. Ptolemæus enim singulis gradibus quingenta stadia deputat, quæ si multiplicaueris in. 360. gradus, prouenient. 180000. stadiorum. Rursus si hunc numerum multiplicaueris per. 7. ac summam productam per. 22. diuiseris, emerget subito numerus dimetientis, stadiorum. 57272. ac $\frac{8}{11}$. Quod si octona stadia singulis millibus passuum deputabis, fiunt totius ambitus milliaria Romana. 22500. Plinius enim lib. 2. cap. 32. ait stadium habere passus. 125. Itaque in millenos passus uenient octona stadia. Eratosthenes autem, ut idem Plinius penultimo capite lib. 2. author est, singulis gradibus deputat septingenta stadia. In quibus à Ptolemæo ducenis stadijs distat. Eratosthenis supputationem secutus est Strabo & ueterum plerique, & author de sphæra. Ambitus autem totius maioris circuli, authore Eratosthene, erit. 252000. stadiorum. At millium passuum 31500.

DE LONGITVDINE CIVITATVM. CAPVT. XIIII.

Sanè à Borea in Austrum perfacile est regionum latitudinem, ut capite præcedente iam docuimus

inuenire, quandoquidem utrinq; aliquod immobile principium est, uidelicet polus. At ab ortu in occasum non ita facile, quando nullum ibi principium immobile uidetur. Ideoq; notandum, quemadmodum Zodiacus in. 12. signa diuiditur, ita etiam æquinoctialis. Quem eo libentius nominamus, quod Zodiaca signa inæqualiter oriuntur atq; occidunt. Porrò quini deni gradus æquinoctialis, idest, dimidiatum signum, singulis horis conscendunt, Triceni uero, idest, totum signũ, binis horis. Sequitur ex eadem ratione, ut totus æquator intra. 24. horas exoriatur, quæ faciunt diem naturalem. Item semicirculus intra. 12. & singuli quadrantes senis horis. Vt igitur ciuitatum longitudo inuestigetur, hoc consyderandum est, quot horis citius Sol oriatur huic, quàm alteri ciuitati. Necessum enim est, ut quæ magis ad orientem sunt urbes, etiam citius orientem solem habeant, quàm eæ, quæ ad occasum uergunt. Quod si ciuitas aliqua, una hora citius habuerit orientem solem quàm altera, haud dubie quinis denis gradibus distabunt. Si duabus horis, tricenis. Sin media hora, distabunt gradibus septenis ac semissibus. Verum hæc differentia ortuum, in diuersis regionibus potest accipi, ex uno aliquo, quod eodem tempore, atq; adeo uno momento apparet in diuersis regionibus. Quales sunt eclipses Lunę, quæ uno quidem minuto temporis consistunt, sed ijs, qui magis orientales sunt plureis horas de horoscopo abscindunt, quandoquidem citius habuerunt orientem solem, ideoq; citius etiam numerarunt, ut Arbilis Assyrię urbs orientem

uersus habuit Eclipsim hora quinta, quando Carthago occidentē uersus hora secunda. Tribus ergo horis distant, gradibus. 45. authore Ptolemæo lib. 1. cap. 4. Eius sit typus subsequens à Sinarum regio & oriens. c, Fortunatæ insulę & occidens. a b c, superius hemisphęrium cognitum. a d c, inferius hemisphęrium Ptolemęo incognitum. b c d, arcus noctis Sinarum. d a b, arcus noctis insularum Fortunatarum.

DE MENSVRA ET EIVS PARtibus, atq; inibi de pede Romano.

CAP. XV.

m Ensuram omnem, de qua nobis sermo est, finitam esse constat. Partes uero eius multæ sunt, cum apud Latinos, cum apud Græcos Nobis à minimis incipiendum, sed breuiter, ut alia. Est igitur digitus, qui continet quatuor hordei grana in latum posita. Palmus minor quatuor habet digitos, græce παλαιςὴ à nostris transuersa manus. Maior. 12. digitos, quem Græci σπιθαμὴν uocant, Latini dodrantem. Pes quatuor palmos minores habet. Cubitus siue cubitum, sesquipedem. Gressus, duos pedes et semissem, græce βῆμα Passus quinq; pedes, hoc est, duos gressus. Orgya, sex pedes: est enim mensura inter manus expansas, ut uertit ex Suida Budæus. Stadium. 125. Passus. Plethrum, centum pedes, quanquam sæpe pro iugero capitur. Diaulos, duo stadia. Milliarium nomen habet à mille passibus: continet autem stadia octo. Dolichos, duodecim stadia. Schœnus. 60. stadia. Parasanga. 30. stadia. Stathmos porrò, idest, tabellariorum, siue ueredariorum diuersorium, mensurarum maxima, non ita certa tamen: apud quosdam tamen milliaria. 28. & semis continet.

Quando aũt de mensuris certatim oẽs præcipiunt qui Mathematica nostra ætate docent, pauci uero, quoties quid oculis subijciendum est, quicquam certi adferre in medium possunt, operę pretiũ uisum est nobis mi

ornatissime Ioannes, studiosæ iuuentuti indicare uel unam hic mensuram pictam, pedis inquam Romani, quam quondam cum Lutetiæ degerem, à Clariss. uiro, D. Guilielmo Budæo, Galliæ nostræ maximo ornamento, accepi. Nam forte cum ab urbe pestis nos pelleret, ac ambulare aliquo liberet, commodum in mentẽ uenit, ut illius uillam inuiserem. Et uidi quidem non absq; ingenti uoluptate. Demum Basileę cum benignitas tua è Franca legatione reuersa, uellet aliquot men sibus hic frui consuetudine D. E R A S M I Roterodami, ueræ ac Christianæ Theologiæ instauratoris, parentisq; nostri, ac omnium studiosorum, monstraretq; mirificum hoc opus sphæræ, quod Christianissimus Galliarum rex F R A N C I S C V S tibi dono dederat in monimentum amoris mutui. Memini me quoque tum tibi commonstrasse, quid muneris ego à Budęo, eiusdem illustrissimi Regis Secretario haberem. Erat munus illud tuum regium, eximium, ac magnificum, à maximo principe datum. Meum non eiusmodi, sed tamen quale decebat doctum ac eximium uirum dare, studiosum accipere. Certe ut nulla sit donorum comparatio, certe animi nobis æstimandi sunt Rex est omnium munificentissimus, Budęus omnium humanissimus, uterq; munificus, uterq; humanus. Sed ad rem reuertar. Iubebas tum ut faber aliquis eundẽ pararet tibi pedem, quod factum est à nobis sedulo. Atq; hic est, quo urbs Parisiensis in operibus publicis utit᷑. Putatq; Budęus eã formã à Romanis in Gallias. ut pleraq; alia, uenisse. Eã hic oculis subijcere placuit,

sed

ſed dimidiatam duntaxat, propter ſpacij anguſtiam.

Porrò cũ hęc ſcriberem, *in manus noſtras uenit alius* Ro.*pedis typus* Leonardi de Portis.Iuriſcóſulti Vicentini, *uiri apprime eruditi, ac dili gentis, quam ait* Romę *in hor tis* Angeli Colocij *uiri doctiſ ſimi extare.*Eam *quoq; for mam hic appinximus, ne ſtu dioſi hic quicquam deſide rarent.*

Pariſiẽſi *pedi fermè cõue niunt apud artifices formæ, quibus in operibus publicas utuntur.* Superat *autẽ* Leo nardi *pedem plus uncia.* Et *ipſe* Leonardus *ingenue fate tur pedum publicorum for mas maiores eſſe uncia.xvi. digitis manus non omnino craſſæ, ut nunc ſunt homines.*Ridiculum *autem for taſſis, quod quidam putant olim maiores fuiſſe homi nes, quàm ſint noſtra ætate.*Vtut *res ſe habeat, ueriſi milius eſt, cum primum typus hic hominibus placeret, ut menſure examen eſſet, electum eſſe hominem exi miæ ſtaturæ, non omnino portentoſæ, nec etiam pror ſus uulgaris, à cuius magnifica forma, magnifica mea*

Vnæ ſiue pollices. Digiti.

I	I	IIII	V
II	II	V	VI
III	III	VI	VII
IIII			VIII

Dimidium pedis Romani, ac urbis Pariensis.

Palmi. Digiti.

I	V
II	VI
III	VII
IIII	VIII

Dimidium pedis antiqui qui ex Leonardo.

sura acciperetur. Et uidi quorũ pedes excederent hanc formam Parisiensem, sed in paucis: in plerisq; deficere Leonardus putat à natura hæc incipienda: quandoquidẽ nominatio pedis à natura est: Et siliquas ubiq; esse easdem, & digitos quoq;. At ego conijcio postea hanc per siliquas diuisionem à doctis adiectã, primũ aũt pedem usurpatũ ut nunc puplicæ habetur. Verum huius negotij institutum non est, ut hæc exactius prosequamur. Quod aũt ad negotium nostrum attinet sciendum in omnibus circulis maioribus, quoquo uersus trahantur, omneis gradus æquales esse, atq; singulis quingenta stadia respondere, authore Ptolemęo, si codex non fallit. Nam authore Eratosthene, quem fermè sequuntur Geographi, collatio singulorũ graduũ, est septingentorum stadiorum. Neq; uersimile est, ducentorum stadiorum differentiam in singulis accidisse gradibus. Id etiam supra adnotauimus, cum de latitudine terræ diceremus. Quapropter multiplicati cœli gradus, qui sunt. 360. in quingenta stadia, subito emergent maximi cuiusq; circuli stadia. 180000 quæ si per octo diuidantur, prouenient milliaria italica. 22500. In parallelis autem discrimen est. nam quanto æquinoctiali propinquiores sunt, tanto maiores arcus habent, ac proinde maiorem collationem in gradibus. Contra uero, quanto polo propinquiores, tanto minores arcus habent, & proinde minorem collationem in gradibus. Hęc in tabulis Ptolemæi ferè marginibus apponitur.

DE VENTIS. CAPVT. XVI.

Ventus est exhalatio calida & sicca, lateraliter circa terram mota. Causa efficiens uenti est Sol et astra. Materia ue o exhalatio, quæ dum in sublime, partim astrorum ui, partim natura tollitur, obstaculũ inuenit mediam regionem aëris frigidã, & ab se pellẽtem calidũ. Ideoq; retruditur exhalatio, meatq; in obliquũ circa terrã. Vbi notandũ, aërem secundũ qualitatem, diuidi in tres regiones: infimã, quę proxime circa nos est plerunq; temperatã: Mediam frigidam, quam attingunt celsissimi montes. Tertiam supremam

Septentrio.

Meridies.

calidam, proximamq́; sphere ignis. In hac postrema generantur dracones uolitantes, stellæ cadentes, & simi les impressiones, ut uocāt Physici. Quod uero ad locos uentorum attinet, notandum in quouis horizonte quaternas uentorum regiones principales intelligi posse, quibus utrinque binas ad pingere oportet. Erunt itaque tres ab ortu uenti, tres ab occasu, totidem & à septentrione, & à meridie: quæ denotat hic depicta figura. Socios quidem uentos à tropicis utrinque imaginamur, sicut ab Arcticis ex utraque parte. Poëte uero quatuor duntaxat uentos principales nominarunt ab ortu Eurum, ab occasu Zephyrum, à septentrione Boream, & à meridie Austrum. De hac re sunt hæc Manilij duo carmina.

Asper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu.
Auster amat medium solem, Zephyrusq́; cadentē
Eandem rem Naso lib. 1. Metamor. describens quanquam magis explicatio sermone, atq; adeo, splendidioribus figuris depinxit.
Eurus ad Auroram, Nabathæaq́; regna recessit,
Persidaq́;, & radijs iuga subdita matutinis.
Vesper & occiduo quæ littora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro. Scythiá, septemq́; triones
Horrifer inuasit Boreas. contraria tellus
Nubibus assiduis, pluuioq́; madescit ab Austro.

Venti etiam diuersarum sunt conditionum, sanissimi Boreas & Subsolanus: pestiferi Auster & Chorus: tonitruosi præ cunctis quidem Boreas, quāquam etiā Circius et Chorus: hi etiam fulminosi sunt. Zephyrus

pruinas soluit & frigus. Contrarij uenti putandi sunt secundum diametrum horizontis, quemadmodum Zephyrus Subsolano, et Septentrio Austro, ut præcedens figura facile indicat. Nomina etiam uentis imponuntur sæpe à contrapositis terris, quemadmodum Græci cæciam dixerunt Hellespontium, quod ab Hellespõte in Græciam deferretur. Et Horatius Chorum uocat Iapyga, quemadmodum etiam Ptolemæus, ꝙ ab Iapygio Italiæ promontorio euntibus in Aegyptum flet, ut in Ode. 3. Sic te diua potens Cypri. Eadem ratione Latini Circium uocauere Gallicum, ꝙ à Gallia ferretur. Porrò mitti docuerunt ut omni tpe sciatur unde quiuis uetus flet, quemadmodum Vitruuius lib. 1. negotium non ita magnum, si figuram istam, quam pinximus, in planum ponas, atq; in eius medio stilum erigas, à quo dependeat linũ, aut quippiã aliud. qđ uento agitari queat. Id unum tamen cura, ut dimetiens illa, cui inscripti sunt Notus & septentrio, lineam meridianam præsentet, quod horoscopo facile inuenitur.

QVA RATIONE PTOLEMEVS ac eius sequaces pinxerint orbem. Cap. xvij.

CVm uellet Ptolemæus longitudinis terræ etiã ponere aliquod immobile principium, Alexandriam patriam suam elegit, ad quam omnes omnium ciuitatum differentias in horis referret, uidelicet quantum aliæ ad ortum, quantum aliæ ad occasum tenderent. Constituit itaq; ad occasum Meridanum, qui per

polos transiens, altera dimidiata parte ad orienem usq; protenditur, totamq; habitabilis terræ longitudinem claudit. Quæ, ut ipse inuenit, ex duobus quadrantibus constat, gradibus autẽ bis nonaginta idest 180. Verum nostra ætate alteri quoq; duo quadrantes magna ex parte lustrati sunt. Sed notandum omne rotundum dimidiata duntaxat uideri parte. Vt igitur tota habitabilis sub unum aspectum ueniret, qui nostra ętate habitati orbis typum pinxerunt, globi superficiem aperuerunt, uelut chlamyde magis pansa. Videmus autem globum circulis circundatum, ac primis quidem duobus principalibus meridianis, qui in polo ad angulos rectos, quemadmodum Coluri in sphæra sese intersecant, ac totam superficiem in quaternos quadrantes diuidunt. Alteris uero parallelis. Ptolemæus igitur duos nobis quadrantes exhibuit ab occidente in orientem. Alteros duos nostri utrinq; marginibus adiecerunt. Porrò omnes lineę, quę à polo mappa descendunt, uocantur Meridiani: quæ uero ab ortu in occasum, Paralleli dicuntur, eo quod nullo in loco conueniant: Diuisio omnium frequenter fit gradidus denis, quanquam & quinis fieri potest.

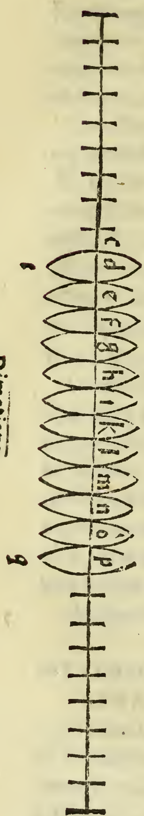
DE PICTVRA GLOBI. CAPVT XVIII.

TErram in globum pingere uulgato hoc modo possumus. Primum sanè inquirendi sunt poli, et hoc uel motu, uel circino. Circinatio autem potissimum

ex quadrantibus constat. Deinde inuestigandus est æquator, quem eodem pacto, quo polos, inuestigare possumus, ita ut ab utroq; polo omnibus partibus ęqua tissime distet, Meridianos autem faciemus omnes in polo coëunteis, & in æquatore maxime distantes. Discernuntur autem frequenter in mappulis denis gra dibus nonnunquam etiam quinis, ut iam dictum est. Eorum centrum est in æquatoris peripheria inquiren dum. Et paralleli quidem totidem gradibus discernun tur, quorum centrum est polus. Deinde ponamus ali= cubi numerum graduum longitudinis terræ. Is autem ad occidētem post Hispanias incipit, ut constituit Pto lemæus. Porrò eum numerum pingere conuenit ad in cognita terræ. Sic enim nusquam impedimento erit. Latitudinis gradus etiam ad occidentem pingi pos= sunt. Et in pingendis terris utile etiam fuerit ab ipsa mox Hispania incipere. Ducendi sunt aūt primū termi ni littorū trium partiū continentis Europæ, Africæ, atq; Asiæ. Postea uero & fluuij, et mōtes maiores pin gendi, quantū spatij iniquitate non excludimur. Insulæ quoq; et maris sinus, et si quæ alia adijci possunt, aut ex mappulis, aut ex tabulis facile haberi possunt.

DE INDVCENDA PAPYRO IN GLOBVM. CAP. XIX.

HAbito quadrante cuiusq; maximi circuli in glo bo, diuide eum in parteis treis, ut consuetudo est communis signa pingentium: deinde accipe papyrum, quam in planum immobilem ponito, duc in ea quā

longiſſimam lineam, in qua ut minimum .30. diſcriminato partes, quales in quadrante globi ternas inueniſti. Secta autem ſic tota linea huiuſmodi partibus, ponito circini pedem ad extremum marginem & alterum extende pedem in undecimum punctũ, ita ut dena trãſmittas ſpacia, duc ſubinde arcus circulorum, homicicliis minores, ex puncto, in punctum deinceps mouendo pedem circini, Porrò in alterum marginẽ conuerſo circino, conuerſos duc arcus, ac.12. ſectis partibus, habes papyrum, quam globo inducas. Sunt autem uelut .12. Zodiaci ſigna, ſed in æquatore facta, quanquam in his error bifariam accidere poteſt, & quod globi raro uere rotundi ab artificibus parãtur, et quod circinus etian facile cedit. Verum hęc à mediocriter exercitato facile corrigi poſſunt.

Sit linea a b, in triginta æquas diuiſa partes quales ſinguli quadrantes æquinoctialis ternas habent. Ponito circini pedem alterum in b, alterum extẽde in o, ſic enim denai tranſmittes ſpacia, duc arcũ q r. Deinde ex b promoue circinum uno puncto ita enim alter pes in n ueniet. Tum rurſus duc arcum,

atq; ita deinceps, donec in c deuentum fuerit. Deinde in marginem alterum transfer circinum, ita ut a posito uno pede, in d alterum extendas, atq; illic duc circum s t, & emerget duodecima pars superficiei quam quærimus c s d t. Deinde ex a promoue uno puncto circinum ut antea in altero margine fecimus. ita enim in e pes alter ueniet, ac deinceps promoue donec ad p deueneris, ac habebis duodecim partes papyri, quam globo apte circumponere poteris, quanquam, superne propter sphæræ coarctationem nonnihil superabit. Sed id corrigere haud magno negocio quis exercitatus poterit.

DE NOMINIBVS Geographorum. Cap. XX.

Quadruplicia sunt nomina Geographorum. Prima maris, maritimorumq; locorũ. Sunt autem hæc: Mare, Oceanus, Sinus, Fretum æstus, Euripus, Bosporus, portus, litus, agger, ora, Chersonesus, idest peninsula, Isthmos, Insula, promontoriũ. Altera nomina generalia, partium terræ sunt hæc: Cótinens, terra, territorium, regio, regnum, prouincia, gentiles, populus, plebs, urbs, Ciuitas, Oppidum, Emporiũ, Castellum, Vicus, Pagus, Villa. Casa Tugurium. Tertia nomina agrorũ sũt hæc: Mons, Vallis, Collis, Cliuus, Rupes, Vertex, Iugum, Cacumen, Conuallis, Fauces, Campus, Ager, Aruum, Pratum, Pascua, Sylua, Lucus, Nemus, Saltus, Virgulta, Spinetum, & simi-

lia. Quarta, nomina generalia fluuiorum stagnorum & cæterorum aquoſorum locorum, ſunt hæc: Fons, Riuus, Fluuius ſiue Flumen, Torrens, Fluentum, Gurges, Amnis, Fluctus, Vnda, Ripa, Oſtium, Alueus, Vadum, Lacus, Stagnum, Palus, Lacuna, Ciſterna, Piſcina, Thermæ. Hæc apud Ioannem Coclæum Noricum, amicum noſtrum, diffuſe ac eleganter deſcripta, paucis attigimus, ne in alieno opere ingenioſi eſſe uideremur.

DE DIVISIONE TERRÆ. CAP. XXI.

Voties fit mentio de diuiſione terræ habitabilis, intelligitur hæc ſectio de ſuperficie terræ ſupra aquam extante, quam homines & reliqua animantia inhabitant. Eius tres ſunt partes: Europa, Africa & Aſia. Minima eſt Europa, in qua nos ſumus. Caput eius Roma. Media eſt Africa, in qua Carthago, pertinax Romani imperij ęmula. Maxima autem eſt Aſia, cuius caput quoddam Troia. Porrò hæ tres partes uocantur continens. Nam inſula dicitur undiq; circundata mari, Nec alicubi harum adherens continuata terra. Europa diuiditur ab Aſia mari Aegæo, Propontide, Ponto Euxino, Mæotide palude, Tanai fluuio, & hinc linea, quæ recta a fontibus Tanais ad ſeptentrionem porrigitur. Inter mare Aegæum & Propontidem eſt Helleſpontus, per quem olim tranauit Leader ab Abydo ad ſeſtum, urbes litto

rales, illam Asiæ, Europæ. Inter pontum euxinum & propontidem est Bosporus Thracius. Inter Mæotim & pontum Euxinum, Bosporus Cimmerius, ab oppido Cimmerio Thaurice Chersonesi, quod ipsum tamen à cimbris nomen habet, authore Strabone lib. 7. Eadem Europa Africa diuiditur, primum freto Herculeo deinde mari mediterraneo, quod etiam nostrum mare omnes scriptores uocant. Accipit autem appellationem hoc mare ab uarijs quas alluit, gentibus. Nam ubi Iberiam, idest Hispaniam attingit, uocatur Ibericum. Vbi Baleares insulas, Balearicum. Vbi Galliam, Gallicum. post Ligusticum, ab Liguribus populis: & Tyrrhenum & Tuscum, & Hetruscum, & Inferum. Item Hadriaticum, siue Venetum, siue Superum, Ionium deinde, et Siculum à Sicilia, & Sardoum, à Sardinia, & Africum, ab Africa. Ita Libycum, Aegyptiacum, Syriacum, Pamphylicum etc. Africa uero diuiditur ab Asia mari Indico, mariq; Rubro, qui & sinus Arabicus dicitur. Deinde linea quæ ab Horum ciuitate per Isthmum, quo Asia & Africa connectuntur, ad nostrũ mare uergit, quamuis pleriq; authores ponant terminos Asiæ & Africæ Nilum, quos recte reprehendit Ptolemæus Libro secundo Capitulo primo. Ait enim commodius esse, quoties fieri potest, mari, quàm flumine continentem diuidere. Præterea ne Aegyptus scindatur, ac distrahatur, si Nilus statuatur terminis.

HEN. GLAREANI.

EVROPA.

DE EVROPA ET PARtibus eius maioribus Cap. XXII.

AB Europæ descriptione omnes authores incœperunt, tanquam ab ea quæ esset notior ac magis culta. Deniq; maxime celebrata, cum ob Macedonum imperium, tum ob Romanorum potentiam. Strabo etiam libro .2. multas præterea rationes adfert. Hanc Ptolemæus libris duobus, uidelicet secundo & tertio, descripsit, in utroq; regiones denas septenas enumerans. Ita ut in uniuersum regiones Europæ sint. 34. tabulæ uero decem. Sunt autem regiones hoc ordine, Hybernia insula Britannica, albion similiter insula Britannica, Hispania Bethyca, Hispania Lusitania, Hispania Taraconensis, Gallia Aquitanica, Gallia Lugdunensis, Gallia Belgica, Gallia Narbonensis, Germania magna, Rhætia, Vindelicia, Noricum, Pannonia superior, Pannonia inferior, Illyris & Dalmatia. Hactenus ex libro secundo apud Ptolemæum, sequente uero libro rursus. 17. hæ: Italia, Cyrnus, Sardinia, Sicilia, Sarmatia in Europa, Taurica Chersonesus, Iazyges Metanastæ, Dacia, Mysia superior, Mysia inferior, Thracia, Chersonesus, Macedonia, Epyrus, Achaia, Peloponnesus, & Creta insula

DE REGIONIBVS QVÆ LIbro secundo apud Ptolemæum continentur. Et primum de insulis Britanniais. Cap. XXIII.

CVm autem in describendo orbe ingenium ac industriam Ptolemæi nemo uicerit, operæpretium uisum est nobis illuc iuuentutem uelut ad fontem, & perfectum huius negocij artificem dirigere. Perstrinximus itaque regionum generales fines ad illius præscriptionem, paucula adijcientes rerum uel priscarum, uel nostræ ætatis: insigniumq; locorum quedam nomina, ut uidelicet tædium iuuentutis alleuaremus Porrò nec in artificio solum eximius Ptolemæus, sed in ordine quoque admirabilis, ita regiones deinceps texuit, ut à sinistris ad dextera, hoc est, ab occasu ad ortum: deinde à magis septentrionalibus ad australia pergeret. Ideoq; ab Hybernia insula maxime septentrionali atque occidentali incœpit.

Hybernia itaque insula à septentrione hyperboreo alluitur oceano, ab occasu occidentali, à meridie Vergiuo ab ortu hybernico. Hodie dicitur Irlant. Paret autem Anglorum regi homines sunt agrestes. In ea fabulantur esse D. Patricij purgatorium. De hac miranda scribit Pomponius Mela.

Albion à septentrione habet Oceanum Deucalidonium, ab occasu hyberniam & Vergiuum, à meridie Britanniam, ab ortu Germanicum. In ea neque montes sunt, neque paludes, authore Ptolemæo. Hodie

in duo regna diuisa est insula, Angliæ, & Scotiæ: quibus populis nõ admodum conuenit. Anglia hodie multis eximijs claret ingenijs, et quid rarum est, erudito rege HENRICO *eius nominis octauo, cuius exẽplo non mirum est multos ad studia honesta excitari. Insula triquetra est apud Cęsarem & Strabonem. De ea copiose tractat Cæsar lib. 5. de bello Gallico. Insulę adiacent his Orchades triginta numero, & Thyle septentrionis ultima apud ueteres.*

EE HISPANIA. CAP. XXIIII.

Continentis prima portio ad occasum, est Hispania, quæ à septentrione Cantabrico, ab occasu occiduo clauditur Oceano, à meridie freto Herculeo, et mari nostro, ob ortu Pyrenæis montibus, qui Galliam ac Hispaniam disterminant. Strabo lib. 3. corio bubulo adsimilat. Hæc treis in parteis à Ptolemæo diuiditur, In Bœticam, Lusitaniam, & Taraconensem.

Bœtica à Bœti fluuio denominata, fines habet à septentrione Lusitaniam, diuisam ab ea fluuio ana: ab occasu oceanum occiduũ, à meridie fretum, herculeum, et mare nostrum, ab ortu lineam, quę à Balearea ciuitatè ad anam ducatur. Hac regio hodie regnum Granatæ dicitur.

Lusitania à septentrione habet Taraconensem Hispaniam, diuisam ab ea flumine Durio, ab occasu Oceanum occiduũ, a meridie anam flumen, ab, ortu lineã ab ana ad Durium ductam. Hanc regionem aliquan

to maiorem facit Strabo. Et nostra quoq; ætas. Portugallia enim uocatur, regnum nobile, cuius solertia factum est, ut ab Hispania in indiam hodie nauigetur. Ciuitas regia in ea est Vlysbona, quam Plinius Olyssiponem uocat.

Taraconensis Hispania, plusquam dupla ad priores à septentrione oceanum Cantabricum, ab occasu occiduum habet Lusitaniam, Bœticamq;: à meridie mare Ibericum, siue nostrum, ab ortu Pyrenæos montes ac Galliam. Hanc secat amnis Iberus, à quo olim Romani Hispaniam citeriorem ac ulteriores diuiserunt. Hęc natio hodie quatuor habet regna, Castellę, Gallitię, Nauarrę, ac tarraconiæ, ab inclyta Scipionũ ciuitate. Præclarissimi in Hispania populi Celtiberi, ac eorum urbs Numantia, quę Romanis decem annis restitit, tandem à Scipione inferiore expugnata. Item Saguntbum oppidum insigni clade sub Hannibale clarum, & Carthago noua à Scipione superiore expugnata. Porrò Hispania Romanis obstitit plus ducentis annis, sub Augusto primum perdomita. Insulæ duæ adiacent Hispaniæ Baleares maior & minor, quę hodie etiam inde Maiorica ac Minorica uocantur. Et Gadis in extremo oceano Herculi sacra. Item Herculis columna in Bœtica, Calpæ.

DE GALLIA. CAP. XXV.

Tertia Europę tabula.

SEquitur Gallia post Pyrenęos mótes inter Hispaniã, Germaniamq;, et duo Maria, Oceanũ et mare

Nostrum sita. Quam C. Cæsar, & ueteres omnes in partes tres diuiserunt, Aquitaniam, Celticam (quę proprie Gallia) & Belgicam. Aquitania à Celtis diuiditur Garumna flumine. Celtę à Belgis flumine Sequana, Deniq; Belgæ à Germanis flumine Rheno. Hic enim est antiquus limes Gallorum & Germanorum apud omnes authores. Atq; hæc diuisio fuit antiqua. Augustus autem Cæsar Aquitanis adiecit quicquid inter Garumnam & Ligerim amnes est populorum. tum reliquos Celtas, in Galliā Lugdunensem et Narbonensem diuisit, adiecta Narbonensi prouincia uetere, quam antea Romani tenuerant, quæque hodie adhuc nomen tenet. Hanc diuisionem posteriores secuti sunt geographi, præcipue uero Ptolemæus. Eam nos quoq; nunc prosequemur.

Aquitania igitur habet ab occasu oceanum Aquitanicum, à septentrione et ortu Lugdunēsem Galliā, flumine Ligeri discretam, à meridie partim Pyrenęos montes, partim Narbonensem Galliam.

Lugdunensis à septentrione oceanum Britannicum spectat, ab occasu partim oceanum, partim Aquitaniam iuxta dictos limites. Ab ortu Belgicam, diuisam ab ea flumine Sequana, à meridie Narbonensem Galliam.

Deniq; Belgica à septentrione Britannicum habet oceanum, ab occasu Lugdunensem, ab ortu Germaniam magnam, diuisam ab ea flumine Rheno, à meridie Narbonensem Galliam.

Postremo Narbonēsis Gallia, à septentrione Lug

dunensi

dunensi ac Belgica concluditur, ab occasu. Pyrenæis montibus. ac Aquitania, ab ortu alpibus, à meridie mari Gallico. Hic lectorem admonere uolumus, in descriptione Galliæ, quod ad loca attinet, plus tribuendum C. Cæsari, q̃ Ptolemæo. Quippe Cæsar regionem peragrauit ac uidit. Fuit enim diligentissimos in locis describendis Cęsar. Porrò Ptolemæus id non egit ut oĩa priuata loca ad amussim pingeret, sed ut regionum in genere ueram phantasiam ac formam oculis subijceret. Sequani igitur, Rauraci, Heluetij, Leuci, & Lingones uiciniq; populi, nequaquam Belgis sunt ascribendi, sed Celtis: etiamsi aliter tradidit Ptolemęus. Item Dubis, quẽ Cæsar Alduasdubim uocat, Arar, & Rhodanus non ex eidem montibus originem ducunt. Nec Auentìcum, aut ciuitas Equestris, Sequanorũ ciuitates sunt, etiamsi ita exhibuit nobis Ptolemæus: sed Heluetiorũ, ut de Auentico Cornelius Tacitus. lib. 17. docet. Hoc idem de ciuitate Equestri satis patet ex situ heluetiorũ à Cæsare descripto. Gallorum omnium fortissimi (ait Cæsar Belgæ, maximæ famę Celtæ. Cæsar totam Galliam decennio subegit, ait Strabo. Flumina Gallia habet oportunissima in utraq; maria, & nostrum & oceanum. Eam Franci, origine germani, magna ex parte occupauere, præter Belgicæ maritimam oram, et eam qua Rhenũ attingit: præterq; Lothoringos, heluetios & Allobrogos, qui hodie Sabaudienses dicuntur. Vrbes habent principalem Lutetiam, olim parisiorum oppidum, & Lugdunum nobile emporium. Belgæ hodie in Picardos, Flandros, Brabantos, Hollandosq; di-

uisi sunt, & quosdam alios non ignobiles populos. Aquitani Gasconiæ hodie nomen retinent. Celtæ autem innumera nomina. Ex his multi sunt, qui Francis parent, sunt item qui non parent.

DE GERMANIA. Cap. XXVI.

Quarta Europę tabula.

GErmania magna ab occasu Rhenum habet Gallias'q; à septentrione Oceanum germanicum, à meridie flumen Danubium, regiones uero Rhætiam, Vindelitiam, Noricum, Pannonias duas, superiorem & inferiorem. Ab ortu Vistulam flumen, & Carpathū mōtē. In hac tā uasta ac magna natione, ex antiqua appellatiōe quatuor dūtaxat populorū nomina mansere, Saxonum, Phrysiorum, Marcomannorū, et Sueuorum. Et Sueui quidem quondam ad albim res. Cæterum Strabo etiam Sueuorum ad ortum Danubij meminit lib. 4. ad finem, ubi hodie quoq; manet nomen. Marcomanni autem hodie uulgo Merrhenlandi dicuntur. Germaniæ maximus fluuius est albis, ultra quem Romani non habuerunt imperium, ait Strabo lib. 7. Maxima sylua in ea Hercynia est, de qua Cæsar. lib. 6. elegantissime disserit, & quæ hodie nigra sylua dicitur eiusdem caput est. Bacenis autem sylua lōge alia est, uidelicet non longe ab Albi fluuio in Sueuis. Multi hodie picariam uolunt, quæ in Turyngis est. Tota hodie natio in multa regna & regulos diuisa est, non magno sua commodo. Vtitur autem fermè

uetere lingua Germania exceptis Bohemis, ac parte Poloniæ. Vrbes quoque in ea preclarissimæ, ut urbs Norica in umbilico propè Germaniæ, Ertphordia in Turyngis, Praga ī Bohemis. Vratislauia in Silesijs, Lubeam in, Cimbricæ Chersonesi Isthmo, & reliquæ infinitæ.

DE RHÆTIA, VINDElitia, Norico, Pannonij duabus, Illyri, & Dalmatia. Cap. XXVII.

Quinta Europę tabula. RHætia ab occasu Heluetijs, à septentrione Danubio ei Germania, ab ortu Lyco flumine & Vindelitia, à meridie alpibus terminatur. Hęc natio nō prorsus ita habet apud Strabonem, qui eam ad Comū usq; extendit. Hi origine Tusci sunt, ut author est Liuius libro quinto ab urbe condita. Et lingua Thusca etiamnum apud Rhætos manet, quanquam non incorrupta, ut idem ait Liuius. Ipsi in tria fœdera scissi sunt, licet non eo omnino tractu, quem pingit Ptolemæus.

Vindelitia ab occasu Lyco & Rhætia, à septentrione Danubio & Germania, ab ortu Aeno & Norico à meridie item alpibus clauditur. In ea præclarissima urbs Augosta Vindelicorum ad Lycum amnem.

Noricum ab occasu Aenum flumen & Vindeliciam, à septentrione Danubium & Germaniam, ab ortu pannoniam superiorem, à meridie alpes habet. Hæ duæ nationes nunc nomen Bauariæ habent.

Pannonia superior ab occasu Noricum, à septentrione Germaniam & Danubium, ab ortu Pannoniam inferiorem, à meridie Illyrim habet. Hodie Austria & Stiria. Porrò in ea præclarissima urbs Vienna.

Pannonia inferior à septentrione Germaniam & Danubium, ab occasu Pannoniam superiorem, à meridie Liburniam siue Illyrim, & ab ortu Iazygas Metanastas habet. Hæc hodie sub Vngaris propemodū est.

Illyris, quæ eadē Liburnia (nam authores hęc duo nomina ferè confundunt) item Dalmatia (quæ magis ad ortum ac meridiem à Ptolemæo non singulatim descripta, quanquam regionem singularem puto) à septentrione habent utranque pannoniam, ab occasu histriam, ab ortu superiorem Mysiam, à meridie Macedoniam ac mare hadriaticum Tota hæc Natio Sclauonia hodie uocantur, uulgo mendenland.

DE ITALIA, CORSICA, SARdinia, & Sicilia Cap. XXVIII.

ITalia peninsula ab occasu Alpium iugis terminatur, ad Varum usque flumen, & Tyrrheno pelago, quod etiam mare Tuscum & inferum dicitur, à septētrione alteris alpium iugis, quæ Rhætiæ, atque alijs sequentibus nationibus imminent, ab ortu hadriatico mari, quod nūc Venetum uocant, olim à Romanis Superum uocabatur, denique à meridie mari. Siculo. Hæc omnium regionum pręclarissima. Caput habet Romam, olim gentium dominam, & Tyberim amnem.

Vrbes prætérea pręclarissimas, Insubrium Mediolanum, Venetorum Veronam, & urbem nouam, quę nunc Italię clarissima est, Ligurum Genuam, Thuscorum Florentiam, Campanorum Capuam, nec longe ab ea liberam quondam Neapolim. Per mediam Italiam mons Apenninus tēdit, perinde atq; spina per tergum hominis. Est in Italia togata Gallia iuxta Padum ingens flumen, ad Rubiconem usq; amnem, ubi uera Italia incipit. Hęc olim Gallia Cisalpina uocabatur, cum altera Gallia uidelicet nostra, Trāsalpina, Comata, ac Braccata diceretur. Italiæ forma tibiæ demortui hominis adsimilis est.

Cyrnos, quæ & Corsica, insula, ab occasu & septentrione mari Ligustico, ab ortu hetrusco clauditur à meridie mari, quid inter ipsam ac Sardiniam iacet. Hæc insula est nunc sub. Gennuensium dominio. Laudatur hodie ex ea uinum.

Sardinia ab ortu habet Tyrrhenum pelagus, à meridie Africum, ab occasu & septentrione Sardoum. Hęc insula plantę humani pedis adsimilis est.

Sicilia insula triquetra, ab occasu & septentrione mari Tyrrheno clauditur, à meridie Afro, ab oriente Hadriatico siue Ionio. Tria habet promontoria, unde et Trinacris à græcis dicta, quorū Pelorus septētrionem ac Italiam spectat, Pachynus ortum, Lilybęum meridiem & occasum. Ex Lilybeo quidam naues è Cartaginensium portu egredientes uidere poterat, ut refert Valer. Max. lib. 1. non ita longe à fine. Itaq; quidam putant Siciliam plus æquo remotam ab Africa in

Ptolemęi descriptione. Strabo tamen li. 17. ait Carthaginem distare à Lylibæo spacio millius milliū stadiorū ac quingentorum ferè, quę cum Ptolemæi non omnino discrepat pictura. In hac insula mons Aetna incendio memorabilis, Syracusæ urbs, ac Messana. Sardinia ac Sicilia hodie sub ditione Hispanorum esse dicuntur.

DE SARMATIA EVROPÆ, Taurica Chersoneso, Iazygibus Metanastis, Dacia, duabus Mysijs, & Tracia. Cap. XXIX.

Octaua Europę tabula. SArmatio Europę terminatur à septentrione oceano Sarmatico, ab occasu Vistula fluuio & Germania, à meridie Iazygibus Metanastis, Dacia ac Mysia inferiore, ab ortu Sarmatia Asiatica, fluuio diuisa Mæotideq; palude, Hæc regio nostra ætate in multas regiones diuisa est, Poloniam, Rhussiam, Prussiam, Lituanicā, Liuoniā, Moscouiam, Podoliā, albā Rhussiam. Sarmatię maior pars, neq; parua Germanię portio hodie sub uictoriosissimo principe SIGISMVNDO rege Poloniæ degit. Est in hac Borysthenes satis celebre flumen.

Taurica Chersonesus Mæotide palude, Cimmerio Bosporo, ac mari Euxino penè circundatur. Hodie minor Tartarea à quibusdam.

Nona Europę tabula. Iazyges Metanastę terminos habēt à septentrione Sarmatiam Europę, ab occasu & austro Germaniam & Pannoniam inferiorem, ab oriente Daciam, hodie septem castra dicuntur, uulgo Sibenburg.

Dacia terminatur à ſeptentrione Sarmatia Europæ, ab occaſu Izygibus Metanaſtis, à meridie Myſia ſuperiore & Danubio, ab ortu Myſia inferiore & Danubio. Hanc hodie Tranſyluaniam uocant. Eſt autem longe alia ab ea, quam non recte hodie Daciam uocaut, cum ſit Dania appellanda, uulgo Danmartt, ad Cimbricam Cherſoneſum.

Myſia ſuperior à ſeptentrione habent Daciam, ab occidente Dalmatiam, à meridie Macedoniam, ab ortu Thraciã. In ea eſt Dardania. Hęc hodie ſeruia dicitur.

Cyſia inferior ab occaſu habet Daciã, à ſeptentrione Sarmatiam in Europa, ab ortu pontum Euxinum, à meridie Thraciam & Aemum montem. Hic Danubius ſex hoſtijs in pontum Euxinum Effruditur. Hodie Valachia & Bulgaria.

Thracia à ſeptentrione habet inferiorem Myſiam, ab occaſu ſuperiorem, à meridie mare Aegæum, ab ortu Boſporum Thracium, ac Propontidem. In hac Conſtantinopolis eſt, olim Bizantium.

Ad Thraciam & Helleſpontum eſt proprie Cherſoneſus, ubi urbs Seſtus, amore Herus & Leandri clara.

DE MACEDONIA, EPIRO, Achaia, Euboia, Peloponneſo, & Creta inſula. Cap. XXX.

Decima Europę tabula.

MAcedonia limites habet à ſeptentrione Dalmatiã, Myſiam ſuperiorẽ & Thraciã ab occaſu

Ioniũ pelagus ſiue Hadriaticum, à meridie Epeirum atq; Achaiã, ab ortu Aegęum pelagus. Ea natio rebus geſtis, & regũ nobilitate pręclariſſima, praecipue uero Alexãdri Magni. In ea urbes quoq; pręclariſſimę, Theſſalonica, Philippi, Demetrias. Montes. Athos, olympus, Oſſa, Pelios, et Othrys. Fluuij: Sperchius, Peneus Axius et Strymon. Ptolemęus hanc latiorem facit, quàm uetuſta deſcriptio habet apud Liuium de bello Macedonico.

Epeirus à ſeptentrione terminatur Macedonia, ab occaſu & meridie mari Iònio ſiue Hadriatico, ab ortu Achaia. Montes in ea Acroceraunea et pindus à Theſſalis imminens. Ciuitates, Oricum, Ambracia & actiũ Hęc natio à Romanis maxime uaſtata fuit, nobilis ſuo quondam pyrrho rege. Inſulam adiacentem habet Corcyram, olim Phęaceam dictam ut putant quidam, nobilem carmine Homeri, & Alcinoo rege, nunc Corfun nominant. Sunt & alię adiacentes inſulę, Ithaca Vlyſſis patria, Cephalenię, & Echinades, ac Zaanthus.

Achaia ab occaſu habet Epeirum, à ſeptentrione Macedoniam ab ortu mare Aegęum, à meridie hadriaticum & Creticum pelagus. In hac ſunt Athenę diſciplinarum altrix quondam, Delphi in Phocide oraculo Apollonis clari. Montes. Aelicon, Parnaſſus, Cytheron, Hymettus. Fluuius, Aſopus. Regiones praeclariſſimae, aetolia, in qua Calydon: Boetia, in qua Thebę, ac Phocis, in qua (ut diximus) Delphi. Item Suniũ promontorium. Achaię Euboea ingens adiacet inſula. hodie Nigra pont. In ea Chalcis ciuitas clara morte

Aristotelis. Ea est iuxta Euripum è regione Aulidis portus Bœotiæ.

Peloponnesus limites habet à Septentrione Corinthiacum sinum, Isthmum, & Cretiam pelagus. Ab occasu atque meridie Hadriaticum pelagus, ab ortu Creticum mare. Hodie Morea dicitur. Hæc toto orbe peninsula maxime celebrata est, propter Mycenarum, Argiuorum Lacedæmoniorum, Sicyoniorum, Eliensium, Arcadum, Pyliorum, & Messeniorum imperiũ. multæ horum populorum præclarissimæ urbes, multi principes celebrati, immensæ res gestæ, montes quoque ac fluuij celeberrimi. Ab occasu Strophadas insulas habet duas, ab Austro Cythæra, ab ortu Salamina, et Aeginam maximæ famæ.

Creta insula ab occasu terminatur mari Hadriatico, a septentrione Cretensi, à meridie Punico, ab oriẽte Carpathio. Hac quoque insula nulla sub cœlo magis celebrata, centũ olim habebat oppida, ideoq; ab Homero ἑκατόμπολις dicta, hodie Candida. Item in Aegeo pelago insulæ sunt multæ, quædam ab situ uocantur Cyclades, quæ circa Delum in circulo positæ sunt. Reliquæ Sporades dicũtur, quod undique per mare dispersæ sint. De his omnibus Plinius lib. 4. cap. 12. copiosissime. Hæ omnes nationes, quas hoc capite enumerauimus, sub Turcarum imperio sunt.

AFRICA.

DE APHRICA, ET EIVS PARtibus, ac primũ de Mauritanijs duabus, Africa minore, ac Numidia. Cap. xxxi.

SEquitur deinde Aphrica altera mundi pars, quã Ptolemæus li. quarto tabulis quatuor descripsit. Habet autem regiones duodecim, Mauritanias, Tingitanam ac Cæsariensem, Numidiam nouam, Aphricã proprie, Cyrenem. Marmaricam, Libyam, Aegyptum inferiorem, Thebaida, Libyam interiorem, Aethiopiam supra Aegyptum, Aethiopiã omnibus his australiorẽ.

Prima tabula. Mauritania Tingitana ab occasu habet oceanum Africę occidentalem, ad septentrionem fretum Herculeum et Ibericum usq; ad Malue fluuij hostia, ab ortu Mauritaniam Cæsariensem, à meridie Getuliam & Libyam interiorem. In hac Ptolemæus duos Atlantes constituit, maiorem & minorem. Est in ea Tingis Cęsarea, & columna Herculis Alyba.

Mauritania Cæsariensis ab occasu habet Tingitanam, à septentrione Sardoum pelagus usq; ad Ampsagum fluuium, ab ortu Africam, à meridie Libycos mõtes & Getuliam. In hac Syphacis quondam regia, & Masæliorum regnum, quod postea in Masanissæ manus uenit.

Secunda. Africę tabula. Aphricæ latus occidentale, terminatur Mauritania Cæsariensi, et Ampsaga fluuio: septentrionale, pelago Aphricano: oriẽtale, Cyrene: meridionale, desertis interioris Libyæ. In hac Carthago est pertinax in perniciem usq; suam Romani imperij ęmula. Est Vtica, ubi posterior Cato se occidit. Est et Numidia prouincia, quam suis quibusdam, sed non ita proprijs terminis descripsit Ptolemęus. In ea Cirtha regia ciuitas maxima. Quanquam Ptolemæus eam Cirtesiorum faciat

urbem. Multę ante Aphricam insulæ sunt, & duæ Syrtes, maior & minor impediti ac salebrosi sinus maris. Hęc tota cum duabus. Mauritanijs natio, hodie Barbaria uocatur.

DE CYRENAICA, AC Reliquis nationibus Africæ. Cap. xxxij.

Tertia Africę tabula. CYrene ab occasu habet Syrtim magnam, ac Africam proprie, à septentrione Libycum pelagus, ab ortu Marmaricam, à meridie deserta Libyæ interioris. Ciuitates insignes inter cęteras sunt Beronicæ, Arsinoë. Ptolemais, Apollonia ac Cyrene, unde & pentapolis dicta.

Marmaricam, Libyam, ac Aegyptum, Ptolemæus non adeò accurate distinxit, quanquam Marmaricam ad Cyrenen ponit, deinde Libyam, postremo Aegyptum ad Asiam & sinum Arabicum. Hæ tres etiam nationes ad septentrionem habent Aegyptiacum pelagus, ad meridiem Aethiopiam supra Aegyptum. In Libya hac est Hammon oraculo Iouis clara ciuitas. in Aegypto inferiore Alexandria est metropolis, opus Alexandri Magni, & regum Ptolemæorum regia, denique nostri Ptolemæi patria. Hæc Aegyptus Nilo quotannis irrigatur, fluuio totius orbis maximo, qui septem hostijs in nostrum mare exoneratur, ac Aegyptum inferiorem in literæ Δ formam ambit. Supra hanc Thebais regio est ad Nili ripas utrinque, ac undique propemodum montibus circundata. In ea multæ ac præclarissimæ urbes, ut Thebæ centum portis,

Homero celebrata, quæ etiam διόσπολις *de qua Iuuenalis:*

Rari quippe boni, numero sunt uix totidem, quot
Thebarum portę, uel diuitis hostia Nili.

Ad sectionē Nili, ubi Δ *efficit, Babylon est: atq; paulo infra Tanis, ubi filij Israël priorem captiuitatem, de qua in Exodo, passi sunt, ac Mose duce per rubrum mare siue sinum Arabicum in deserta Arabiæ deducti, postea in terram sanctam uenerunt.*

Quarta Africę tabula. *Libya interior terminatur à septentrione duabus Mauritanijs, Africa atq; Cyrene, ab ortu Aethiopia, quæ supra Aegyptum est, ab occasu oceano occidentali. Populi in hac celebres Garamantes & Getuli.*

Aethiopia quæ supra Aegyptum est, terminos habet à septētrione Aegyptum, Marmaricam, & Libyam: ab occasu interiorem Libyam, à meridie exteriorem Aethiopiam, ab ortu Arabicum sinum siue mare rubrum. In hac Meroē insula est Nili, in qua diuus Mathæus prędicasse Euangelium dicitur. Item Troglodytica natio & Aromata.

Aethiopia omnibus his australior, à septētrione habet Lybiam interiorem et Aethiopiam supra Aegyptum, ab occasu & meridie Ptolemæo incognitam terram, ab ortu sinum Barbaricum, quę pars est oceani Indici meridionalis. In hac montes Lunę sunt, ex quibus Nili paludes originē trahunt. Extremum Ptolemęo cognitum Prassum est promontorium. uerum nostra ætate tota hæc portio à Lusitanis inuenta est, ut postea exponemus.

ASIA

DE ASIA TERTIA PARTE mundi. Caput. xxxiij.

ASiam magnam Ptolemæus tribus libris de=scripsit, quinto, sexto, & septimo: item. 12. tabulis Prouincias eius facit. 48. quanquam in ultimo catalogo libri octaui apud eundem non usque adeo clarum est, num Pontum ac Bithyniam duas faciat regiones, an Galatiam ac Paphlagoniam, utræque enim illic binę, quæ in quinto singulę, nec distinctæ. Idem de magna Phrygia & Syria Caua dubitamus. Sunt autem in quinto hæ nationes: Pontus ac Bithynia: quę proprie Asia dicitur: Phrygia magna, Lycia. Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, Sarmatia Asiatica, Colchis, Iberia, Albania, Armenia maior. Cyprus insula, Syria caua, Phœnice, Palæstina Iudæa, Arabia petræa, Mesopotamia. Arabia deserta, Babylonia. In sexto hæ sunt nationes: Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania deserta, Carmania altera, Arabia felix, Hyrcania, Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacæ, Scythia intra Imaum montem, Scythia extra Imaũ montẽ, Serica, Aria, Paropamisus, Drangiana, Arachosia & Gedrosia. In septimo libro sunt hæ: India intra Gangem fluuium, India extra Gangem, Sinarum regio, et Taprobane inla.

DE PONTO AC BITHYNIA, ASIA *proprie, Lycia, Galatia ac Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minore et Cilicia. Ca. xxxiiij*

Prima Asiæ tabula.

PONti ac Bithiniæ termini sunt ab occasu Thracius Bosporus & Propontidis pars, à septentrione pontus Euxinus, ab ortu Galatia, à meridie regio quę proprie Asia. In ea sunt urbes præclare Chalcedon, Nicea ac Nicomedia.

Quę proprie Asia dicitur, habet à septentrione Bithyniam, ab occasu propontidem, Aellespontum, ac Aegæum pelagus, quod ijs in locis Icarium ac Myrtoum dicitur, à meridie Rhodiense pelagus, ab ortu Lyciam, Pamphyliam, ac galatiam. Sed notandum regionem, quę proprie Asia dicitur, apud Ptolemæum comprehendere Phrygiam magnam ac Cariam. Pręterea esse in ea Mysias duas, maiorem ac minorem. Phrygias item duas, maiorem & minorem, & hanc quidē dici Troiadem, in qua Ilium ac Ida mons. Denique in ea esse Aeoliam, Ioniam, ac Doridem regiones. Est autē hęc natio abunde apud omnes authores celebrata urbibus præclarissimis. Præterea fluminibus ac montibus innumeris Carum etiam nomen in militia clarum est, Lydorum uero in diuitijs hæc hodie cum adiacentibus regionibus magna Turcia dicitur.

Lycia terminatur ab occasu & septentrione regione quę proprie Asia dicitur, ab ortu Pāphylia, à meridie mari proprio. In ea Xāthus flumē, ac Patara urbs.

Galatia limites habet ab occasu Bithyniā & partē Asię proprie, à meridie Pamphyliam, ab ortu Cappa=

docia, à septentrione pontũ Euxinũ. In hac Paphlagonia est ad pontum Euxinũ. Item ciuitas Synope, et extrema Carambis, fluuius Halis, Lydij olim ac Mediæ imperij discrimen. Galatæ à Celtis oriundi sunt, quos Græci Galatas. Latini Gallos dixerunt. Galatarum linguam ait D. Hieronymus suo tempore fuisse similẽ Treuirorum. Ad hos D. Paulus scripsit.

Pamphylia terminatur ab occasu Lycia ac Asia, à septentrione Galatia, ab ortu Cilicia & Cappadocia, à meridie Pamphylico mari. In hac sunt Berga & Attalia ciuitates quarũ mentio est in actis Apostolorum.

Cappadocia terminatur ab occasu Galatia, à meridie Cilicia, ab ortu Armenia minore, et superne etiam maiore, à septentrione ponto Euxino. In hac flumen est Termodon. Item ciuitates maritimæ duæ, Trapezus et Themiscyra. Item Amaseia Strabonis patria. Armenia minor à septentrione & occasu habet Cappadociã, ab ortu Armeniam maiorem, distinctam ab ea Euphrate flumine: à meridie Ciliciam.

Cilicia terminatur ab occasu Pamphylia, à septentrione Cappadocia & minore Armenia, ab ortu Ammano monte, à meridie mari Issico siue Cilicio. In hac fluuius Cydnus, qui Tharsum urbẽ præclarissimã perluit, D. Pauli patriã. Hactenus Chersonesi regiões enumeratæ sunt, q̃ minorem Asiã uocamus. Habet autẽ insulas circunquaq; adiacentes. Et Troas quidem, Tenedon, & Lesbon: Lydia uero Chium: Ioniæ autem Icarum, e Samum. Deniq; Caria Con, Doris Carpathũ, Lycia Rhodum, omni ætate claram insulam.

GEN. GLAREAN I.

DE SARMATIA IN ASIA, Colchide, Iberia Albania, & Armenia minore. Cap. xxv.

d Secun ta Asię abula. SArmatia Asiatica terminatur à septentrione terra incognita Ptolemæo, ab occasu Sarmatia Europæ, Tanai fluuio, Mæotide palude ac Cimmerio Bosporo: à meridie Euxino mari, Colchide, Iberia ac Albania: ab ortu Scythia intra Imaum montem, et mari Caspio. In hac sunt Amazones, montes Hyperborei, & Caucasus, Mithridatis regio, Alexandri columnæ. hęc hodie Tartaria dicitur. Hic etiam notandum quas Ptolemęus duas Sarmatias facit, eas alios authores Scithias nominare. Ac de alijs duabus Scythijs uel nihil, uel parum tradidisse. Tametsi omnes septentrionis populos Scythas nominant passim.

Tertia Asiæ tabula. Cholchis habet à septentrione Sarmatiam in Asia ab occasu pontum Euxinum, à meridie maiorem Armeniam, ab ortu Iberiam. In ea Phasis flumen, & urbs Dioscurias. Ex ea Medea cum Iasone profugit in Græciam.

Iberia undiq; montibus septa, terminatur à septentrione eadem Sarmatia. ab occasu Colchide, à meridie maiore Armenia. ab ortu Albania,

Albania habet à septentrione eãdem Sarmatiam, ab occasu Iberiamab ortu mare Caspium siue Hyrcanum, à meridie armeniam maiorem. In his regionibus cum Mithridate rege Ponti bellauit Pompeius. Aiunt & in ea diuũ Barptolemæum conannatũ uerbũ dei.

Armenia

Armenia maior terminatur à ſeptentrione Colchide, Iberia ac Albania: ab occaſu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadociæ, ab oriente mari Caſpio & Media, à meridie Meſopotamia, atque Aſſyria. In montibus Armeniæ poſt diluuium arca Noë conſediſſe dicitur Gene. Cap. 8. Quidam etiam addunt in Gordiæis montibus. Euphrates in ea oritur, et Araxes, & Tigris, fluuij celeberrimi.

DE CYPRO INSVLA SYRIA,

Atque eius partibus, Phœnice, Caua Syria, Palæſtina Iudæa, Arabia petræa, Meſopotamia, Arabia deſerta, ac Babylonia.

CAP. XXXVI.

Quarta Aſię tabula

Cyprus inſula ab occaſu pelagus habet Pamphylium, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à ſeptentrione Cilicium, Hæc inſula Veneri quondam ſacra fuit. Habet urbes Paphos duas, ueterem ac nouam, & Salamina.

Syria terminatur à ſeptentrione Armenijs, ab occaſu Syriaco pelago, à meridie Iudæa Palæſtina, ab ortu Arabia deſerta, Meſopotamia, ac flumine Euphrate. Natio mire celebrata in Iudæorum ſcriptis. Sub ea Phœnice comprehenditur, & Syria Caua,

ſiue Cœle, quam non recte uocant Curuam Antiochiam habet ad Orontem fluuium, nominatiſſimam urbem in Actis Apoſtolicis. Item Tyrum ac Sydonem, Seleuciam, Damaſcum. Montes: Carmelum, Lybanum, & Antilybanum.

Palæſtina Iudæa pars Syriæ, habet à ſeptentrione Phœniciam, ab ortu Syriæ partem, à meridie Petræam Arabiam, ab occaſu Syriacum pelagus. In hac Hieroſolyma, Cæſarea Stratonis, Ioppe, nunc Iaphet. Multę item aliæ in ſacris literis nominatæ urbes. Ipſa etiam Samariam complectitur ac Galilæam. In ea Iordanis fluuius, qui Geneſar lacum effundit. Ptolemæus etiam Tiberialis addit lacum, qui neq; apud Plinium, neq; apud Strabonem habetur, ſed Tiberias oppidum ad Geneſaritidem lacum: cum legitur apud Plinium: deniq; in Aſpaltida labitur, quod mare mortuum uocant. In ea eſt terra, quã ſanctam uocant ſacræ literæ, diuiſa in duodecim tribus Iſraël. Cuius longitudo eſt à Dan ad Berſaben, latitudo ab Ioppe ad montana, quę undiq; Iordani imminent, ab Arabibus.

Arabia Petræa terminatur ab occaſu Aegypto, à ſeptentrione palæſtina Iudæa, à meridie interiore ſinu Arabico, ab ortu Arabia ſelice ac deſerta. In hac Petra eſt metropolis, Hæc olim Nabatæa dicebatur. Per huius partem filij Iſraël ex Aegypto in terram ſanctam uenerunt.

Meſopotamia finitur à ſeptentrione Armenia ma

iore, ab occasu Euphratę fluuio ac Syria, ab ortu Assyria per amnem Tigrim, à meridie partim Arabia deserta, partim Babylonia per Euphratem flumen. Hæc regio, quod inter duos fluuios Tigrim ac Euphratem media sit, Mesopotamia dicta est. Moses Geneseos capite. xi. uocat illam Aran. In ea urbs Carrę, cæde M. Crassi nobilis, ab Hebræorum historiis maxime celebrata. Item Edessa Abgari regis ciuitas, cuius mentionem facit Eusebius lib. 1. cap. 15.

Arabia deserta habet à septētrione Mesopotamiā, ab ortu Babyloniam à meridie felicem Arabiam, ab occasu Syriam ac Arabiam petręam.

Babylonia terminatur à septentrione Mesopotamia, ab occasu Arabia deserta, ab ortu Susiana, à meridie sinu Persico. In hac Chaldæa regio est, cuius urbs Vrchoa, quæ apud Ptolemæum Orchoa legitur, patria Abrahæ Geneseos cap. xi. In regione Babylonia, urbs est ipsa Babylon, opere, ac magnificentia inter septem orbis spectacula.

DE ASSYRIA, SVSIANA, Media, Parthia, Hyrcania, Arabia felice, ac duabus Carmanijs. CAP. XXXVII.

Assyria finitur à Septentrione Armenia maiore, ab Occasu Mesopotamia et Tigri flumine,

à meridie Susiana, ab oriente Media. Horum imperium & antiquissimum erat, & maximum. In hac est Ninus urbs ædificata à Nino Beli filio.

Media terminatur à septentrione Hyrcano siue Caspio mari, ab occasu maiore Armenia & Assyria, à meridie Perside, ab ortu Hyrcania & Parthia. Horum etiam imperium olim magnum fuit, & ab Assyrijs tralatum. Porrò regum Persarum domicilium erat æstiuo tempore Ecbatanis in Media, Hyberno in Perside.

Susiana habet à septentrione Assyriam, ab occasu Babyloniam, ab ortu Persidem, à meridie Persicum sinum. Huius regionis metropolis sunt Susa.

Persis terminatur à septentrione media, ab occasu Susis, ab ortu Carmanijs duabus à meridie sinu Persico. Hi à Medis in se et Susa retulerunt regnum. Quorum nomen & lingua etiamnum toto oriente clarent.

Parthia ab occasu habet Medos, à septentrione Hyrcaniam, ab ortu Ariam, à meridie desertam Carmaniam. Hi omnium orientalium maxime Romanorum imperium, cum potissimum florerent Romani, retuderunt.

Sexta Asiæ tabula. *Arabia felix à septentrione habet Petræam atque desertam Arabias, ab occasu sinum Arabicum, à meridie mare rubrum, ab ortu sinum Persicum & mare rubrum. In hac Saba est, & nostra ætate Mecha, domicilium Machumeti.*

Hyrcania terminatur à septentrione Hircano pe=

lago, ab ocasu Media, à meridie Parthia, ab ortu Margiana, ferax natio Tigridum. Vnde illud Vergilij Aene. quarto. Hyrcanęq; admorunt ubera Tigres.

Deserta Carmania habet ab ocasu Persidem, à septentrione Parthiam, ab ortu Ariam, à meridie alteram Carmaniam.

Carmania altera terminatur à septentrione Carmania deserta, ab ortu Gedrosia, ab ocasu Perside et Sinu Persico, à meridie Indico pelago Hæ duæ nationes nihil memoratu dignum habent.

DE MARGIANA BACTRIANA, Sogdiana, Sacis, duabus Scythijs, ac Serica. Cap. xxxviij.

Septima Asię tabula. MArgiana habet ab ocasu Hyrcaniam, à septentrione Scythiam intra Imaum montem, à meridie Ariam, ab ortu Bactrianam. in ea Massagetæ sunt, Dacę & Tapuri populi.

Bactriana terminos habet ab ocasu Margianam, à septentrione & ortu Sogdianam diuisam ab ea Oxo amne, à meridie Ariam & Paropamisadas. In ea Bactra sunt eius regionis metropolis.

Sogdiana terminatur ab ocasu & septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Sacis, à meridie Bactriana & India. Hacterus Alexander Ma=

gnus exercitum duxit. Sunt autem duæ Alexandriæ in ea Oxiana ac ultima.

Sacæ terminantur ab occaſu Sogdiana, à ſeptentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Scythia extra Imaum montem, à meridie India intra Gangem. Regio Nomadum eſt: ciuitates enim non habent, nemora autem & ſpeluncas inhabitant, ait Ptolemæus.

Scythia intra Imaum montem ab occaſu habet Aſiaticam Sarmatiam, à ſeptentrione terram Ptolemæo incognitam, ab ortu Imaum montem, à meridie Sacas Sogdianos & Margianam.

Octaua Aſię tabula.

Scythia extra Imaum montem terminatur ab occaſu Scythia altera & Sacis, à ſeptentrione terra incognita Ptolemæo, ab ortu Serica, à meridie parte Indiæ extra Gangem. Sanè ante admonuimus de his duabus Scythijs apud ueteres raram uel nullam potius eſſe mentionem.

Serica terminatur ab occaſu Scythia quæ extra Imaum eſt, à ſeptentrione atque ortu terra incognita Ptolemęo, à meridie India extra Gangem & Sinis. In hac Iſſedones ſunt, ac Sera metropolis.

DE ARIA, PAROPAMIſadis, Drongiana, Arachoſia, Gedroſia, duabus Indijs, Sinarum regione, & Taprobana inſula. Cap. xxxix.

SEquuntur nationes ab Macedonibus, duce Alexandro Philippi filio, lustratæ, alioqui non usque adeo celebres.

Nona Asię tabula. Aria à septentrione habet Margianam ac Bactra, ab occasu Parthiam ac Carmaniam desertam, à meridie Drangianam, ab ortu Paropamisadas. In ea est Alexandri ab ipso Alexandro ædificata.

Paropamisadæ ab occasu habent Ariam, à septentrione Bactra, ad ortu Indiam cis Gangem, à meridie Arachosiam. Nomen habent à monte Paropamiso, qui ipsis imminet à septentrione.

Drangiana ab occasu habet Carmaniam desertam, à septentrione Ariam, ab ortu Arachosiam, à meridie Gedrosiam.

Arachosia terminatur ab occasu Drangiana, à septentrione Paropamisadis, ab ortu India cis Gangem, à meridie Gedrosia. In hac quoque Alexandria est.

Gedrosia terminatur ab occasu Carmania altera, à septentrione Drangiana ac Arachosia, ab ortu India cis Gangem, à meridie oceano Indico meridionali.

Decima Asię tabula. India cis Gangem habet ab occasu Paropamisadas, Arachosiam & Gedrosiam: à septentrione Imaum montem iuxta superiacentes Sogdianos ac Sacas, ab ortu Gangem fluuium ac alteram trans Gangem Indiam, à meridie Indicum

oceanum. In hac Indus maximus est fluuius, à quo India nomen habet. Item Nagara, quæ & Dionysio polis, & Nyssa apud authores, non longe ab Arachosia urbs. Hęc natio ingens est, qua uno nomine nulla maior.

Vnde cima Asiæ tabula.

India trans Gangem ab occasu habet alteram Indiam & Gangem fluuium, ad septentrionem Scythiam & Sericam, ab ortu Sinarum regionem, à meridie Indicum pelagus. In hac est aurea Chersonesus inter duos sinus Gangeticum & Magnum.

Sinarum regionem terminat à septentrione Serica, ab ortu atque meridie terra Ptolemęo incognita, ab occasu India trans Gangem & magnus sinus. De hac regione propemodum nihil est apud authores.

Taprobane insula opposita Indiæ cis Gangem, maxima omnium apud Ptolemæum, auro, argento alijsq; metallis abundans, nostra ætate non omnino eo modo reperta.

DE REGIONIBVS Extra Ptolemæum. Cap. xl. & ultimum.

Vę extra Ptolemęi descriptionē sunt regiones, q nō ita certis authoribus traditę sunt, nec etiam tanta diligentia ac arte descriptæ. Ab occasu quicquid rerū ultra Hispanias, ac insulas fortunatas est, totū Ptolemæo incognitum fuit. A septentrione

quicquid ultra ſexageſimumtertium latitudinis gradum, ubi Thyle locatur ultima. A meridie quicquid ultra centeſimum octogeſimum gradum, quæ omnia in generali tabula apud Ptolemæum facile eſt conſpicere.

Porrò ad occidentem terra eſt, quam Americam uocant, longitudine octoginta fermè graduum. Duæ inſulæ Spagnolla & Iſabella: quæ quidem regiones ſecundum littora ab Hiſpanis luſtrate ſunt, Columbo Genuenſi, & Americo Veſputio eius nauigationis duabus. Sunt qui putent tempore Cæſaris Augusti eam terram fuiſſe notam, atque Maronem libro ſexto Aeneidos de ea hæc protuliſſe carmina:

Iacet extra ſydera tellus,
Extra anni ſoliſq; uias, ubi cœlifer Atlas
Axem humero torquet, ſtellis ardentibus aptum.

Hoc de Aethiopia Maurorum Seruius intellexit. Landinus autem nullam Aethiopiam extra Zodiacum iacere contendit. Itaque ipſe exponit extra, ideſt, penè extra. Porrò Donatus ſolem pro die, annum pro nocte poſitum ait. Nos rem incertam iudicio lectoris relinquimus.

A ſeptentrione Islandia inſula eſt, Grienland, Pilappenland, Noruegia, Suedia, quæ uere Gothia. Hæc triplex eſt, orientalis, occidentalis, & meridionalis. Gotlandia inſula, Scania inſula, quam hodie Selandiam uocant. At Plinius lib. 4. cap. 14. Scandinauiam uocaſſe uidetur, aut ſaltem uicinam

Daniam: ait enim ab incolis nominari alterum mundum, quippe quæ etiamnum incompertæ est magnitudinis.

Ad ortum maxima pars Asiæ post centesimum octogesimum longitudinis gradum à nostris Geographis adijcitur. In qua immensa regna, ingentia flumina, multaq; alia dictu miranda. Ad pingunt insulam Zypangri ad extremum orientem. Iauam maiorem & minorem, quasdam alias insulas. non certa tamen designatione.

Ad meridiem nostra ætate Madagascar pingitur, in eo loco ubi Ptolemæus Menuthiam insulam libro quarto, capite ultimo posuit præterea maxima portio Africæ ab Hispanis lustrata, itinere illo quo Caleacutium feruntur. Porrò oceanum Indicum meridionalem à Prasso promótorio Africę ad Cattigaram usq;, Sinarum statio nem, totum inclusum terra, Ptolemæus existimauit, quemadmodum ma re Caspium, quod quidem omnes antiqui Geographi oceani septentrionalis partem putarũt. Sed illud indicum nunc repertum est, non terra inclusum, sed ab me ridiolani Oceano esse.

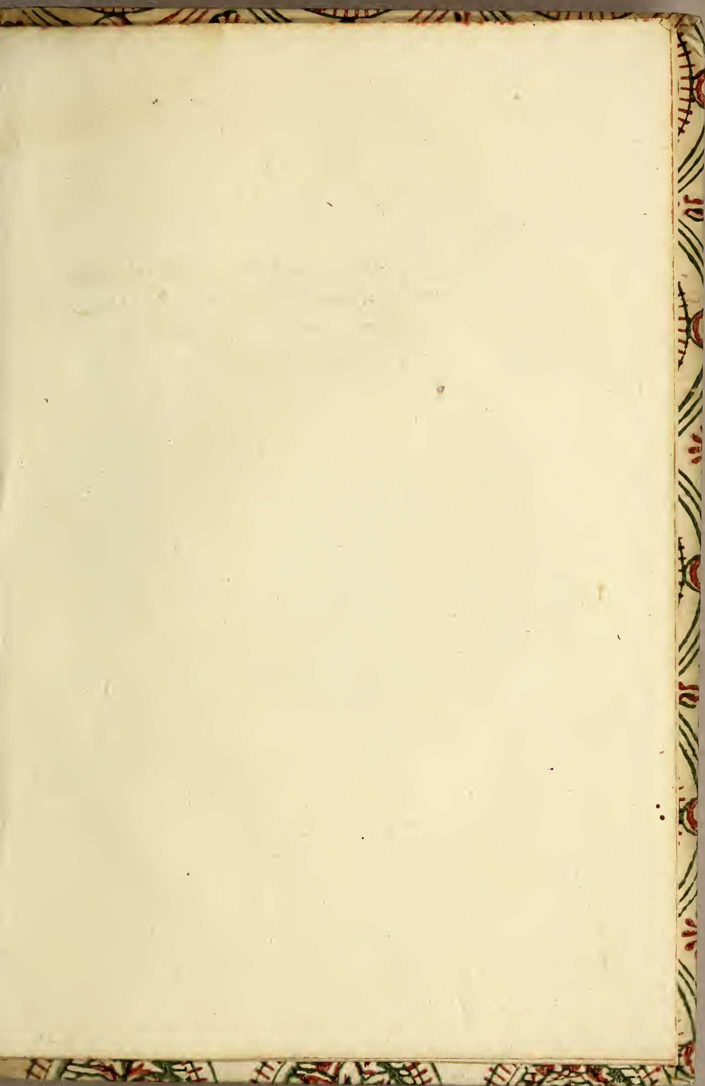
FINIS.

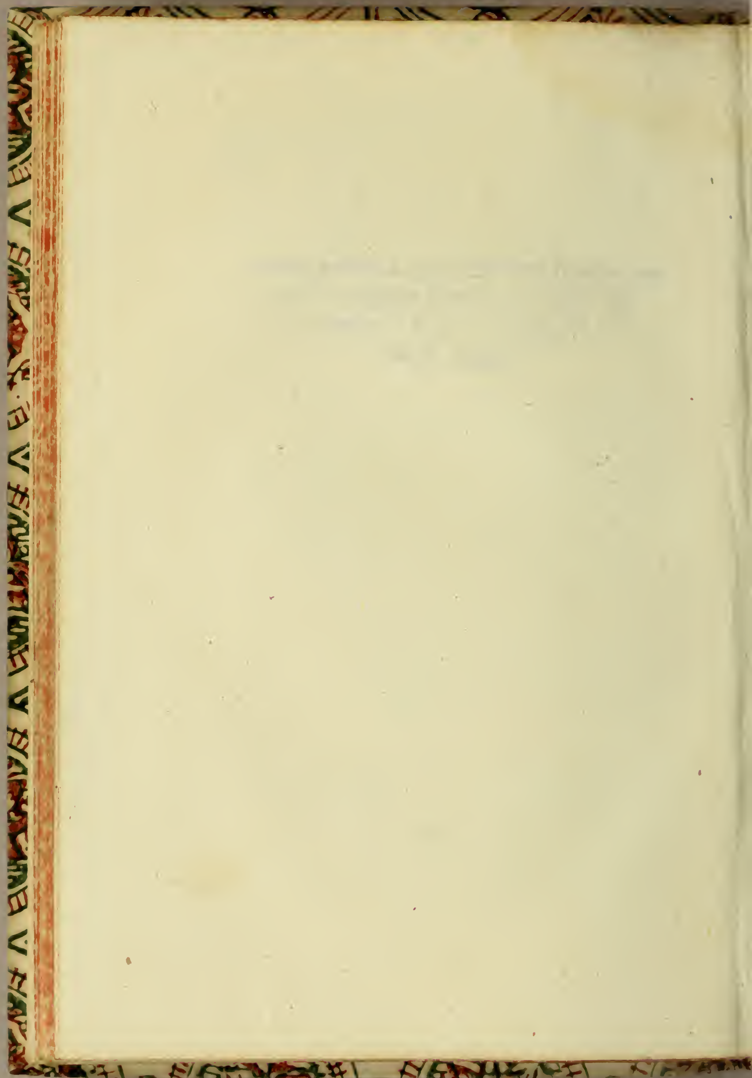
EPILOGVS

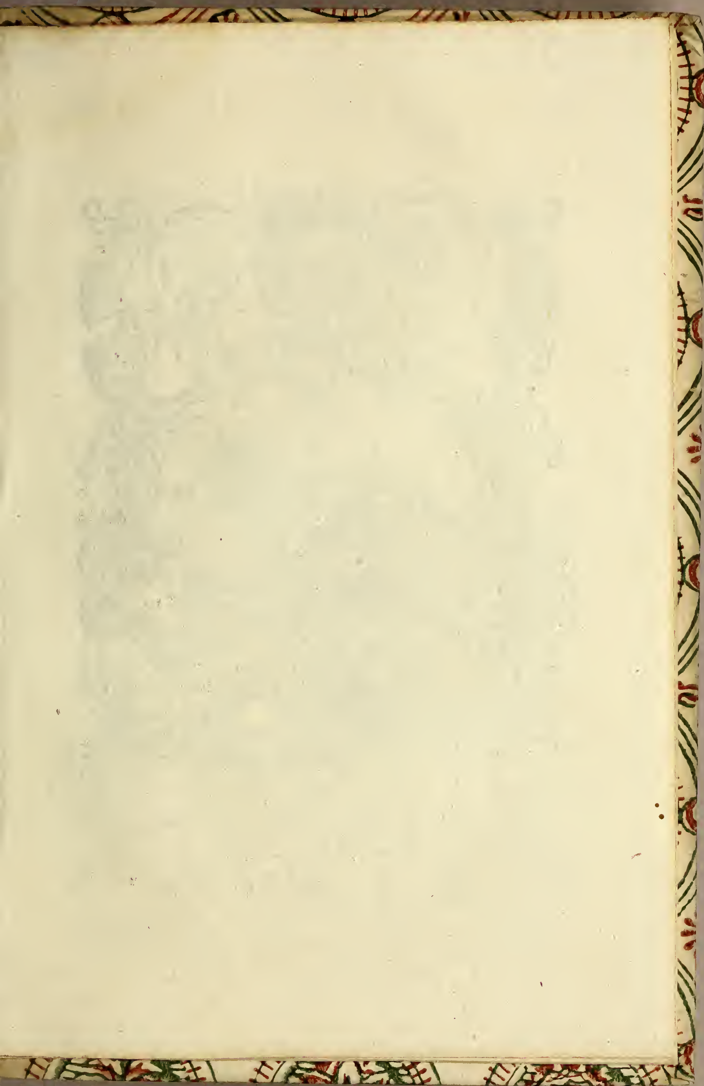
Habetis hic candidi Lectores, meas de habitabili terra lucubrationes, quas utinam tam gratas uobis esse sentiam, quam sunt prompto ad publicam studiosorum utilitatem animo compositæ. Quod si fortunatã hanc æditionem uidero, dabo fidelẽ operam ut aliquando & limatiores, & locupletiores in publicum emittantur: ac alia item nostra, quę studiosis non inutilia fore existimamus.

Valete.

*Venetijs apud Ioan. Ant. de Nicolinis de Sabio. Sum
ptu & requisitione D. Melchioris Sessæ. An-
no Domini.* M D XXXIIII.
Mense Augusto.

·DISSIMILIVM·INFIDA·SOCIETAS·

